Molnár Judit

Karácsony éjjelén

Kisjézus született
Karácsony éjjelén,
Angyalkák szavát hallom
Gyermekszívvel én.

Zeng-búg a harang
Karácsony éjjelén, –
A Templomig utat épít
A sárga csillagfény.

A szeretet szerteárad
Karácsony éjjelén –
Örülünk a Jézuskának,
Családom és én.

A Világon béke lesz
Karácsony éjjelén, –
Isteni áldást áraszt
A mennyei fény.

Weinrauch Katalin

Adventi levél

Ma van Advent első napja,
karácsonyfát rajzolok,
ágaira díszek helyett
papírlapot aggatok.

Sok aprócska kis levelet,
színeset, harmincegyet,
karácsonyig minden este
kitöltök egyet-egyet.

Jézuskával így tudatom
karácsonyi kérésem,
az angyalka elolvassa,
s elhozza mind, mit kértem.

Elsős vagyok, tudok írni,
ismerem a betűket,
tanár néni a suliban
megtanított bennünket.

A betűkből gyöngyszót fűzök,
rákerül a papírra,
girbe-görbe gyöngyöm-betűm,
ne nevesd ki, angyalka!

… Én SMS-t írtam volna,
ám anyukám úgy tudja,
karácsonyi angyalkáknak
az égben nincs mobilja…

Szót fogadtam, kész a fenyőm,
minden ágán van levél…
Karácsonyig nincs ennyi nap…
a sok kérés mit sem ér!

Anya kedvesen vigasztal:
ne keseregj, meglátod,
az angyalkák tudják dolguk,
mit nagyon vársz, megkapod!

Mészely József

Mikulás-est

Leszáll az est, csillag villan,
a háztető havas kucsma.
Kire várhat az ablakban
a sok fénylő cipő, csizma?

Kire másra, hogyha nem az
örömosztó Mikulásra,
hiszen ma van érkezése,
sok óhaj száll felé máma.

Nincs, aki ne várná jöttét,
ajándékos suhanását,
titokzatos Mikulás-est
csillagporos varázslatát.

Kiss Lehel

Dicsőség mennyben az Istennek!

Ropogós, fehér szenteste volt. A fák görcsbe rántott ujjakkal színlelték az alvást: nem tudnak ők semmiről semmit, és semmiről semmit nem tehetnek. Ők nincsenek is itt, tehát nem is mozoghatnak – vigasztalták magukat, ha már így le kellett meztelenedni. Fehérek voltak körül a dombok, fehérek a házak szalmás tetői, fehérek a lócák a kapuk előtt. Olyan volt a világ, mint az angyalok szobája. Csengő csilingelt, csizmák huppogtak, s felcsendült az ének itt is, ott is: „Dicsőség mennyben az Istennek!” Piros alma, bronzos dió mindenütt jutott a kántálóknak, némely helyen még kalács is. Oly vidáman járta az utcákat 15-20 legényember, hogy csupasz fának, bundás gyereknek előreköszöntek. Hiszen karácsony este volt! Nem tudtak volna ők most a kóbor kutyáknak sem ártani, pedig a kikristályosodott bitangoskodásra mindenkiben megvolt a hajlandóság. Elvégre az énekben az is benne volt, „Békesség földön az embernek!”, s ők ehhez kívánták magukat tartani. Legalább ma. Vagy legalább, míg tart az ének.

Pista félárva fiú volt, de ilyen gyomorral és ésszel lehetett volna egészen az. Lába kertek alatti lopakodáshoz szokott, szeme tyúklesésre, így mozgásával is kilógott a csapatból. Ennél csak az volt érdekesebb, milyeneket tudott mondani! Csoda hát, hogy a legénycsapat dobogó szíve lett? Lassan elkezdett pilinkélni a hó. Talán a sok énekléstől is volt, hogy a léptek már nem ropogtak annyira, s moccanni látszott néhol egy-egy fa is. A kastély alatti téren szorgalmas cseléd seperte az égi piheket, fel sem pillantva a sötét legényekre.

– Odanézzetek! – kiáltott fel az egyik. – A gróf ott sakkozik a báróval!

Csakugyan úgy volt. A gróf ott sakkozott a báróval a faragott kerek asztalnál, s látszólag egyáltalán nem érdekelte őket, mozdulataikat ki nézi merevebben: a legények az utcáról, vagy a falról a szarvas- és medvefejek. Pista még akkora házfalat sem álmodott magának, mint amekkora a kastély társalgó termének ablaka volt. A csipkés és a habos függönyöket félrehúzták gondos cselédkezek, így mindent látni lehetett – a gyertyák százaival sziporkázó karácsonyfát a sarokban, a szarvas- és medvefejeket a falon, a kandallóban pattogó tüzet, a bárót, amint a gróffal sakkozik a faragott kerek asztalnál, s a gróf kezében a füstölgő cigarettát.

– Ilyenkor, szenteste, nyitva áll a kastély bárki előtt! – törte meg az ámulat mozdulatlan csendjét a csapatból valaki.

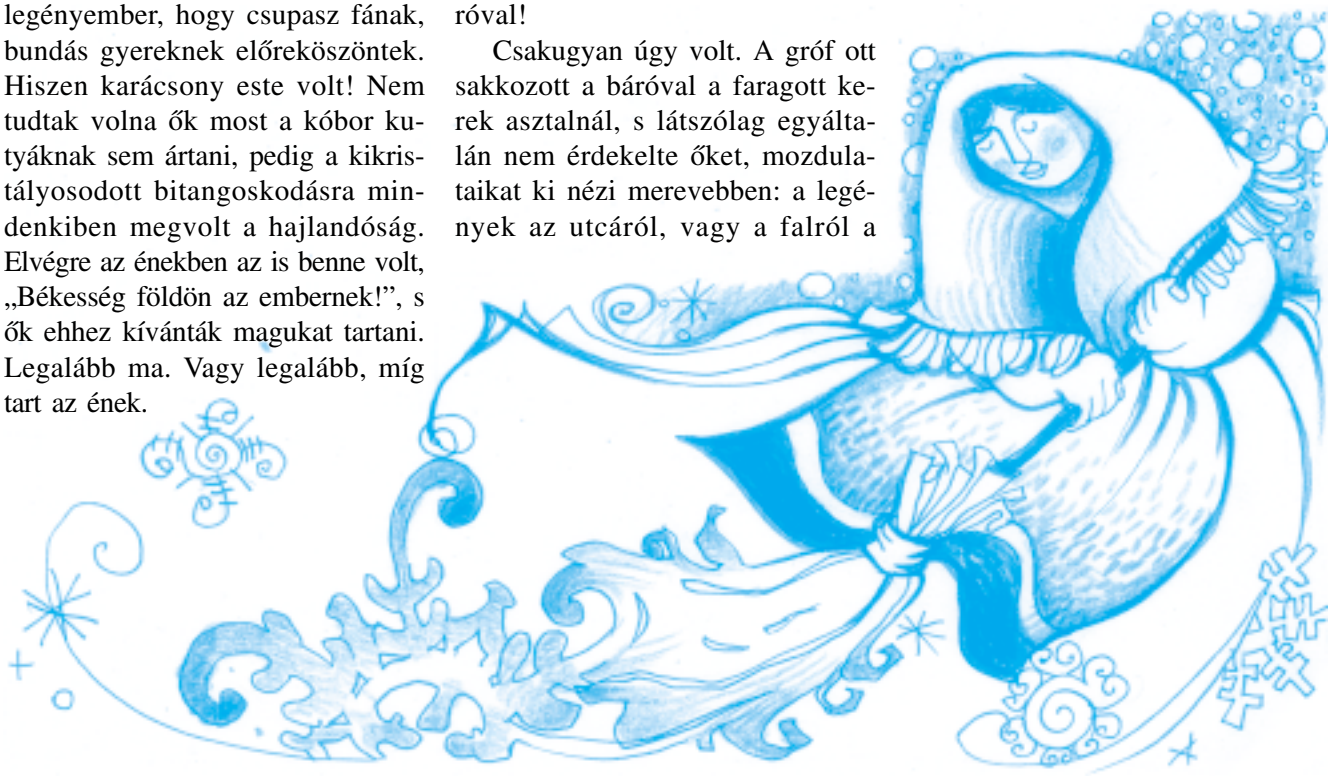

– Az lehetetlen! – hitetlenkedett a csengettyűs, a legfiatalabb. – A kastély sosincs nyitva!

– De igen! – erősítette meg állítását a legény. – Egy esztendőben egyszer, szenteste nyitva van. Akárki megmondja!

– Úgy ám! – szólt közbe a sepregető cseléd. – A nagyságos úr ilyenkor mindig kinyittatja, de nemigen mer bejönni senki.

– Na, én ugyan be nem mennék semmi pénzért! – mondta egyik is, másik is.

– Hej, fiúk, az lenne ám a nagy valami, ha valaki bemenne és kivenné a gróf kezéből a cigarettát! – sóhajtott kihívóan a legnagyobb tüdejű.

– Én bemegyek! – s már indult is a kapu felé Pista. Nem lehetett lebeszélni. A kapu csakugyan nyitva volt! Megrökönyödve néztek utána. A gróf hátradőlt a karosszékében, s hirtelen, a báróval egyszerre elfordította fejét. Pista tényleg bement! Nini! Még a kucsmát is a fején hagyta a bitang! Ez nem lehet igaz! Jaj! És odalép a grófhoz! És felemeli a kezét! És elveszi tőle a cigarettát! Megcsinálta! Megcsinálta!

A fiúk nem mertek moccanni sem. Még a szemüket is összeszorították egy pillanatra, mert arcukon érezték azt a hatalmas pofont, amit most Pista kapni fog. Mire a szemüket kinyitották, Pista is ott ült a faragott kerek asztalnál, és úgy beszélgetett a nagyságosokkal, mint az előbb velük. De már a kucsma a kezében volt. Ez nem lehet igaz! Kivágódott a kastély kapuja, s Pista kigyúlt arccal, hangosan nevetve pördült ki rajta. Cigánykereket vetett a hóban, ölelő karjaival felrázta a csodálkozó, gémberült fákat.

– Ez nem lehet igaz! Ez nem lehet igaz! – folyton csak ezt kiáltotta.

Az történt ugyanis, hogy merészségéért egy jókora földbirtokot ajándékozott Pistának a gróf. Idővel takaros házat épített magának Pista, amelynek cserépteteje volt. Megházasodott és lovas szekérrel kocsikáztatta vasárnap az asszonyt, majd a gyermekeket is. Kár, hogy a nagyságos urak ezt már nem láthatták! Télen, tavasszal, nyáron, ősszel nyitva állt a Pistáék kapuja. Nem is félt oda bemenni senki, csak a rosszakaratú emberek.

Minden esztendőben sok kántálója volt, de ezredjére is kicsordult a könny a szeméből, mikor felcsendült az ének az ablak alatt: „Dicsőség mennyben az Istennek!”

Paulus Utsi

Hó

Felhőben lettél
szél hoz le onnan
fény jár nyomodban
hófehér szép hó

Hozol hideget
hozol örömet
vígság jár veled
hófehér szép hó

Apád vihar tán
szétszór szelekkel
nap anyád vesz fel
hófehér szép hó

Devecseri László

Decemberi éjben

Az ég beborult,
szürke odafent:
hasad a párna,
tollpihe szállna,
lendül a szélben,
télfehér térben.
Nem is a párna,
a dunna szakadt,
hóbóbitásak
fázó madarak.
Bújnak a zsúpba,
szalmakötegbe,
pajta-melegbe.

Fejem a párnán,
takaró dunnám,
karácsony: álmom:
újra megtalálom!

Áprily Lajos

Rímjáték havasesőben

Hull, hull a bús havaseső,
Hideg fátylat zizegve sző.

Ég és torony ködbevesző.
Hull, hull a bús havaseső.

Kedvem miért oly eleső?
Hull, hull a bús havaseső.

Várj, várj, szívem, tavasz-leső –
Hullj, hullj, hideg havaseső.

Csanádi Imre

Doromboló

Fagy kinn, fagy,
hó van nagy –
most ideje,
most fagyjon,
akár bele-
szakadjon,
csak a kályha mormoljon,
vén cirmos doromboljon,
elnyugszunk
esténként,
édesanyánk
meséjén.

Mentovics Éva

A hóember

Álldogál egy vidám legény,
jégcsap lóg az orra hegyén.
Hó a keze, hó a lába,
deres minden porcikája.
Körülötte mély a hó,
pocakja vagy hét akó.
Messze virít répa orra,
cakkos sálját vígan hordja.
Éjfekete szén a szeme,
vasfazék a cilindere.
Füléig ér mókás szája,
a hófúvást büszkén állja.
Egy cseppet sem didereg,
jól bírja a hideget.
Söprűnyél a sétapálca,
hómezőket azzal járja.

Gazdag Erzsi

Cinege-etetés

„Hej, télidő, hej, zord idő,
elkelne most a hócipő!
Ha volna hozzá ködmön is,
S ha már kívánok – sapka is!”

– sóhajt a fázó kis madár,
míg ablakpárkányomra száll.
Kopogtat: „Kopp-kopp, hallod-e?
Ablakodat kinyitod-e?

Adsz-e ebédre jó magot?
Már három napja koplalok.
Fáztál-e télen éhesen?
Én ázom-fázom s éhezem.”

Már nyitom, nyitom, cinege,
gyere, meleg van idebe!
Itt van szalonna, friss köles.
Csak válogass, csak csipegess!

Odább hussan a kis bolond,
és csupa félés, csupa gond.
Kiszórom a magot neki.
Rám pislog, aztán fölszedi.

Gárdonyi Géza

Ugri meg Bugri

Túl a rónán van egy nagy erdő. Abban él két mókus.

Az egyik neve: Ugri.

A másik neve: Bugri.

Ezek a mókusok testvérek volnának. Csakhogy… Mi történt? Én sem hinném, ha magam nem láttam volna.

Mikor az apjok, az öreg mókus meghalt, a temetés után Ugri beült az odúba és így szólt:

– Kedves öcsém, Bugri! Eredj el, keress magadnak más hajlékot! Én itt maradok.

– Adj legalább az útra egy-két bükkmakkot – mondotta Bugri szomorúan

– Ej, édes öcsém – felelt Ugri –, nagy az erdő, sok a bükkfa. Szedegess az úton.

Azzal kihozott az apja kamarájából egy bükkmakkot, és jó étvággyal megebédelt ott az ajtó előtt.

Az öccsének egy falatot sem adott.

Bugri szomorúan pillantott a bükkmakk eldobott héjára, és elindult nagy búsan a vadon erdőbe, hogy hajlékot keressen.

Az első odút egy tölgyfán találta. Megörvendett az odúnak. Vígan futott föl a fára. De amint bekukkantott a mélyébe, kiszólt onnan a sárga szemű fülesbagoly:

– *Ihi-uhu hókusz-pókusz.*

Mit akarsz itt, Bugri mókus?

– Csak jó napot kívánok neked, bagoly ténsasszony – felelte Bugri ijedten.

Azzal odább ugrott. És keresgélt tovább. Nemsokára lelt egy másik odút. Ennek is igen megörvendett. Ahogy betekint, az odúból a kígyó zavarta vissza:

– *Szikra csípje meg a lábad,*

Elmenj innen, mert megváglak!

Bugri egy pillanat alatt elszökemlett onnan is. Egy harmadik odúból meg a sündisznó sziszegett rája:

– *Nini, hát kend itt mit kémlel?*

Majd megbököm a tüskéimmel!

Bugri egy pillanat alatt elszökemlett onnan is.

A következő helyen meg jóformán félig se mászott fel a fára, a vadgalamb nekiesett a párjával, és úgy összecsipkedte a szegény mókust, hogy azt sem tudta, melyik lábára sántítson.

Nagyon búsult a kis mókus.

– Hiába járom az erdőt – szólott búsan. – Nincs itt üres lakás sehol. Mi lesz belőlem? Eső megver. Szél megfúj. Aztán meg majd jönnek a téli fagyok: gyönge kis bundámban bizony megvesz az isten hidege.

Hát amint így töprenkedik a fa-ágon, egyszer csak kidugja a fejét a kéreg alól a szarvasbogár.

– Jó napot, mókus úr – köszön Bugrinak tisztelettel –, miben fő a feje?

– Nagy az én bajom, kedves szarvasbogár pajtás – feleli a mókus. – Vándorúton vagyok. Hajlékot keresek. De hiába! Felkutattam már a környéken minden zeget-zugot, az egész erdőben sehol nincs üres odú.

– Bizony – felelte a szarvasbogár –, sok a lakó az erdőben, hanem azért, ha dolgozni nem restell, mókus uram, ajánlok én szívesen egy alkalmas odút.

– Előre is köszönöm – felelte a mókus –, mondhatom, nagyon jót cselekszik velem.

– Hát csak jöjjön utánam – mondotta a szarvasbogár.

Azzal szétnyitotta szárnyait és repült, repült jóságos dongással sok fatörzs között, lombokon keresztül, míg végre elérkezett egy öreg tölgyfához.

A mókus mindenütt követte a szarvasbogarat és bizony jól kimelegedett, de azért csaknem egyszerre ért oda a bogárral.

– No – szólott a szarvasbogár –, itt tessék dolgozni. Olyan pompás odút készíthet itt, hogy egy kis mackó is ellakhatnék benne.

Azzal be sem várta a mókus köszönetét, csak szétnyitotta ismét a szárnyait, már fönn járt a levegőben, mikor ennyit mondott:

– Jó napot!

És továbbrepült a vadcseresznyefára. A mókus örvendezve szaggatta le a fatörzs öreg kérgét. Alatta meglelte az odúnak alkalmas helyet.

Addig kaparta, addig rágta, amíg csakugyan kényelmes, jó lakást készített magának.

Persze hetekig tartott, amíg mindent rendbe szedett a lakásban. Mert az ágyat, polcot, ajtót mind egymaga mesterkedte. Hanem aztán nagy is volt a gyönyörűsége, mikor az első zsák mogyorót beszállította a kamarába.

– Nem félek most már – szólott elégedetten Bugri. – Jöhet a hó, az eső, a szél, de még a téli nagy hideg is.

És késő őszig hordta befelé szorgalmasan a télre valót.

Hát Ugri mit mívelt ezalatt?

Bizony nem dolgozott Ugri semmit. Még arra is rest volt, hogy eljárt volna a szomszéd völgybe, a diófákra, hogy ott ebédeljen. Egész nyáron, egész őszön át otthon lebzselt. Azt fogyasztotta, amit az apja hagyott neki a kamarában. Mindennap jól beebédelt, vacsorázott. Nagyokat heverészett. Es-

ténként pedig, mikor a tücskök nótázásba fogtak, táncolt is veszekedettül. Utána pedig, mikor elfáradt, kiült a faágakra a hajlék elé, és vígan szippantgatta a virágok illatát.

Még csak arra sem gondolt, hogy rozzant a bejárat. Meg kellene igazítani. Lassanként aztán megromlott az úgy, hogy mikor az odúban benn feküdt, azt érezte, künn heverészik a szabad ég alatt. De hát:

– Ráérünk még arra – mondogatta –, hol van még a tél!

Közben aztán észrevétlenül elmúlt a nyár. A zöld erdő egyszerre átváltozott sárga erdővé. Utána a falevelek elbúcsúztak az ágaktól. A hideg szél lerohant a havasok tetejéről és haragos zúgással rázta le a fáknak megmaradt lombjait.

Az odú ajtaját is megtépázta.

Akkor szállta meg csak a félelem Ugrit.

– Jaj, Istenem, itt a tél a nyakamon! És én még nem dolgoztam és nem is gyűjtöttem semmit.

Szaladgált, kapkodott jobbra-balra, először is ennivaló után. De már akkor a makkot, mogyorót fölfalták a vaddisznók. A diót pedig betakarította a borz. Ami kis hulladék maradt volna még a földön a haraszt között, azt a hó egy éjjel vastagon betakarta.

A mókus ínségbe jutott.

Behúzódott a legbelső rejtekszobába, és ott bánkódott a nyomorúsága fölött.

Csakhogy a téli szél ott sem hagyott neki nyugtot. Besuhogott a gondozatlan ajtajú odún, és megcsipkedte kegyetlen hidegével Ugri úr bundáját.

Ekkor jutott eszébe az öccse.

– Vajon mi lett az öcsémből? Hátha van annak jó meleg hajléka? És talán tele is a kamrája.

Azután sóhajtott:

– Bizony rosszul bántam vele – gondolta könnyezve –, de annak mindig jó szíve volt. Talán megkönyörül most is rajtam.

Éhesen és dideregve nekiindult a zúzmarás erdőnek. Sehol egy falevél. Sehol egy bogár. Sehol egy pillangó. Csak a vaddisznó turkál a hóban, s a varjak kárognak a száraz faágakon.

Bekopog az első odún, amelyet útjában talál.

Kopog erősebben.

Semmi felelet.

A füles bagoly fölébred a sok kopogásra, és mérgesen kirobban. Megcsapkodja szárnyával, megcsipkedi a szájával.

– Adta kóborló mókusa!
Kendnek ide semmi jussa!
Mit zavar itt ilyen-olyan,
Az én csöndes lakásomban?

Megy odább a nyomorult mókus. A foga vacog, keze reszket. Lába fázik a hidegben. A fülei majd lefagynak.

Bezörget a másik odún.

Nem felel senki. Zörget, zörget sokáig.

– Ki az? – szól a kígyó az álmot kidörzsölve a szeméből. – Ki mer engem háborgatni tavasz előtt?

– Kérem alássan – kiabál be Ugri –, nem lakik itt egy Bugri nevű mókus?

– Micsoda – szól mérgesen a kígyó –, hát tudakozóhely az én házam? Vagy rendőrség?

Azzal kiugrik és akkorát csíp a mókus lábaszárán, hogy Ugri visítva menekül onnan.

Megy dideregve és éhezve tovább. Megint talál egy odút. Itt már fél.

Vajon be merjen-e kopogtatni? Aggodalmasan járkál le és föl a bejárat előtt.

– Megvárom az éjszakát – gondolja.

A csikorgós hidegben aztán bátorságot szed mégis: bekukucskál a hasadékon.

Odabenn sötét van.

Kinyitja a zárat, hogy beljebb nézhessen. De hirtelen megcsúszik a lába és zsupsz! Bepottyan az odúba.

Az odú a sündisznó odúja volt.

A sündisznó nehéz álomban, összekuporodva feküdt a lakása mélyén. Égnek állott minden tüskéje. Jaj, az Ugri most megjárta: ezer tüske is szúródott egyszerre az oldalába. Alig tudott kimászni az odúból. Még szerencse, hogy a tüskésdisznó föl nem ébredt, mert még több szúrást kapott volna.

Végre hetekig való keserves kóborlás után ráakadt az öccse hajlékára.

Kopogtatott alázatosan.

– Ki az? – kérdezte Bugri.

Rögtön megismerte az öccse hangját.

– Én vagyok, a te szerencsétlen bátyád, Ugri.

Bugri gyorsan kinyitotta az ajtót, és a nyakába borult a bátyjának.

– Isten hozott, kedves bátyám! No, szép tőled, hogy végre meglátogatsz!

– Hát nem haragszol rám? – kérdezte Ugri sírva.

– Hogy haragudnék már, amikor látom, micsoda siralmas állapotban vagy. Beteg voltál, édes bátyám? No, gyere beljebb. Feküdj le a meleg taplódíványra, takard be a lábadat a meleg mohapaplanommal. Aztán egyél is valamit, mert látom, éhes vagy. És majd, ha jóllaktál, megpihentél, mondd el sorjában, mi történt veled.

Hogy miképpen beszélte el Ugri mókus az öccsének a nyomorúságba jutását, azt már én nem tudom. Hanem azt láttam egy hét múlva, hogyan sietett haza egyik zúzmarás fáról a másikra ugrálva. Pedig ugyancsak meg volt terhelve. Egy ajtónak való fenyődeszkát cipelt. Meg egy meleg mohapokrócot. Meg egy zsák mogyorót.

Fenyege és Fenyinci

Hát nem tudjátok, hogy egy kicsiny kovász az egész tésztát megkeleszti? (1Kor. 5, 6)

– Figyelj, Bogi! Szerinted nagy baj, ha valaki egy picit nem mond igazat?

– Mit értesz azalatt, hogy egy „picit” nem mond igazat?

– Tegyük fel, hogy valami rosszat tett, és azt rögtön meg is bánta, de… de…

– Fél a felelősségre vonástól?

– Iigen… Így is lehet mondani.

– A pici hazugság nem nagy dolog, észre sem lehet venni, ugye?

– Ó, te is így gondolod?

– Egyáltalán nem számít, hogy én mit gondolok, vagy te mit gondolsz. Egyszer meg fogunk állni a Teremtő előtt, és akkor hiába fogsz mentegetőzni. Őelőtte csak bűn van, nem számít, hogy az kicsi vagy nagy.

– Márpedig ez így igazságtalan! Miért nem számít, hogy kicsi vagy nagy bűnről van szó?

– Miért? Ha jól figyelsz, akkor te is megérted.

A Kerek Tölgyesben volt két fa, amelyik egyáltalán nem hasonlított a többiekre. Először is nem kerek leveleik voltak, hanem hosszú szúrós tüskéjük. Az alakjuk sem hasonlított a szép gömbölyű koronákhoz. Azt viszont meg kell hagyni, hogy télen, amikor mindent hó borított, és a tölgyes mély csendbe burkolózott, az összes fa hóbundában toporgott, míg a két különc levelei ekkor sem a fa tövében heverésztek, hanem az ágakon teleltek át. Szikrázóan fehér köntösük alatt még akkor is zöld ruhát viseltek, amikor minden más fát levetkőztetett a metsző szél. Fenyőnek hívták őket, pontosabban az egyiküket Fenyegének, a másikat pedig Fenyincinek. Fenyege a Kopasz-hegy lábánál vert tanyát, Fenyinci valamivel távolabb, a tölgyek sűrűjében.

Egy hideg téli éjszakán megjelentek az első hópihék és egy bolhaugrásnyi idő alatt fehérré varázsolták a Kerek Tölgyes lakóit. Fenn a Kopasz-hegyen nyúlgyerekek bújócskáztak vadonatúj bundácskájukban. A nagy ugrálásban az egyikük megdobott egy pici hólabdát, ami elindult a lejtőn, és egyre nőtt és nőtt. A hatalmas hógörgeteggé vált galacsin végül Fenyege fején landolt. Egy halk reccsenés – és a fenyő legszebb ágai a földre zuhantak. Fenyege sokáig vigasztalhatatlan volt. A pajkos szellők addig-addig simogatták a könnycseppjeit, míg azok apró üveggyöngyökként ékességére nem váltak a fának.

Fenyinci ezalatt a Tölgyes védelmében élvezte a fehér hókristályok táncát. Büszkén húzta ki magát, amikor egy táncos az ő ágára ült, s közben óvatosan körülnézett, látja-e őt valaki. A pihék sorra érkeztek, s mivel mindannyian a zöld ágakra igyekeztek telepedni, Fenyinci egy idő után kellemetlenül kezdte magát érezni. El mégsem zavarhatta a nagyrabecsült vendégeket, gyönge dereka azonban egyre kevésbé bírta a hó súlyát. Így aztán mind lejjebb és lejjebb hajolt a fenyő, mígnem a feje az erdő talaját kezdte súrolni. Reggelre ugyanúgy a földön hevertek a legszebb ágai, mint Fenyegének. Talán ő maga is ott maradt volna, ha Mókuci arra nem ugrál, s nem rázza meg a szendergő, földig hajolt fát. Így azonban Fenyinci megrázkódott, lehullottak róla a súlyos hónehezékek, s megkönnyebbülten emelte fejét ismét a felhők irányába.

ÚTRAVALÓ

– Szegény kis fenyők! Hiszen ők nem tehettek arról, hogy a hó letörte az ágaikat!

– Fenyege valóban keveset tehetett volna azért, hogy elkerülje, hiszen valósággal meglepte őt a hirtelen jött lavina. Fenyinci azonban nagyot hibázott, amikor nagy nyugalommal és elégedettséggel fogadta a hópelyheket. Látod, a kis hópehely szinte semmi, alig látszik, mégis mekkora kárt tud okozni.

– Fenyinci ágait nem egyetlen hópehely törte le!

– Igaz. Csakhogy ezek a kis hópelyhek együtt már egészen komoly súllyá lettek a kis fenyő vállain. Azt mondtad, a kis hazugság nem számít bűnnek, hiszen talán észre sem veszik. A kis bűnök azonban ritkán járnak egyedül. Aki egyszer hazudik, az másodszor is rákényszerül, aztán harmadszor, negyedszer… Végül nem lehet tudni, melyik hópihe alatt törik le az ág. Nem hiába óv bennünket a Teremtő az apró bűnöktől is. Tücsök, emlékszel még, hogy mit művelt a hó a fenyők legszebb ágaival?

– A nagy lavina éppúgy letörte őket, mint az a bizonyos utolsó hópihe. Látod, erre nem gondoltam volna…

– Pedig nem árt erre is odafigyelni. Bárki készül is arra a „pici” hazugságra, mondd el neki a két fenyő meséjét, és add át neki a Teremtő üzenetét: „Ne légy bölcs a magad ítélete szerint, féld az Urat és távozzál el a gonosztól.” (Péld 3,7)

Olasz Tímea

Bibliai ábécé

Mahanaim. Helység Gileádban a Jordánon túl. Lábántól hazatérőben itt találkozott Jákob Isten angyalaival, ezért nevezte el ezt a helyet Mahanaimnak, ami azt jelenti: „kettős tábor”, mivel az ő látható táborát Isten angyalainak láthatatlan tábora vette körül.

Malakiás. Az Ószövetség utolsó prófétája, Ezsdrás és Nehémiás kortársa. A babiloni fogság után az újjáépült jeruzsálemi templomban, a papok és a nép életében kezdett kihűlni az első szeretet melege, hűtlenség és tisztátalanság kapott lábra. Ez ellen emelte fel feddő szavát Malakiás és szólította fel megtérésre Izraelt, vigasztalta az istenfélőket és hirdette Illés eljövetelét, aki az atyák szívét a gyermekekhez, a gyermekek szívét az atyákhoz téríti, mielőtt eljön az Úr nagy és félelmes napja.

Mammon. Arám szó, jelentése: vagyon, tulajdon és minden olyasmi, aminek pénzbeli értéke van. A korabeli zsidók számára rossz hangzása volt ennek a szónak; Jézus két alkalommal használja a szegénység, az Isten iránti bizalom és a felebaráti szeretet ellentéteként: „Nem szolgálhattok (egyszerre) Istennek és a mammonnak.”

Mamré. Ábrahám kedvelt táborhelye Hebrón ősi városa közelében. Vize, árnyas tölgyfái és füves legelői tették alkalmassá erre. Itt épített oltárt az Úrnak Ábrahám, és itt ígérte meg az Úr Ábrahámnak Izsák születését.

Manassé. József Egyiptomban született idősebbik fia. Halálos ágyán Jákob balkezével áldotta meg Manassét, jobb kezét pedig öccse, Efraim fejére tette. Amikor József azt kérte apjától, hogy Manasséra tegye a jobbját, mert ő az elsőszülött, Jákob azt felelte: „Tudom, fiam, tudom. Ő is néppé lesz, ő is nagy lesz, de a kisebb testvér nagyobb lesz nála.” Így áldotta meg őket.

Manna. A pusztai vándorlás idején Isten égből hullt mannával táplálta az éhség miatt zúgolódó népet. Amikor reggelenként felszáradt a harmat, finom szemcsés bogyók maradtak a földön. A nép ezt kérdezte: „mi ez?” (héberül: mán), ezért nevezték el mannának, mennyei kenyérnek. Negyven évig mindennap ezt kellett összeszedniük. Mindenki annyit szedett, amennyit egy nap el tudott fogyasztani. A színe fehér volt, az íze pedig olyan, mint a mézeskalácsé, de ha eltették másnapra, megromlott. Tartalékolni nem lehetett belőle. Így kellett megtanulniuk, hogy napról napra Isten gondviselő kegyelméből élnek (vesd össze: „Mindennapi kenyerünket add meg nékünk ma”).

Mágusok. A babiloni bölcseket, csillagjósokat, álomfejtőket nevezték így. Nebukadneccar álmát azonban ezek sem tudták megfejteni, annak titkát Dánielnek jelentette ki az Úr. Ugyancsak ilyen keleti bölcsek látták meg Jézus születésekor azt a fényes csillagot, amely Betlehembe vezette őket. A betlehemi pásztorok után ők tettek először tisztességet a betlehemi istállóban testté lett igének, Jézus Krisztusnak. Aranyat, tömjént és mirhát ajándékoztak neki annak bizonyságául, hogy ő király (ennek jelképe az arany), főpap (ezt jelképezte a füstölögtető tömjén) és áldozati bárány (ennek jelképe a mirha, amellyel a holttestet kenték be temetés előtt). Szolgálatuk elvégzése után azonban hazafelé menet már elkerülték Heródest, mivel álmukban erre kaptak intést.

Málkus. A Jézus letartóztatására küldött főpapi szolgák egyike. Az ő fülét vágta le Péter egy karddal, amikor védelmezni akarta Jézust. Jézus azonban meggyógyította a sebesültet, Péterhez pedig így szólt: „Tedd vissza a helyére kardodat, mert akik kardot fognak, kard által vesznek el.”

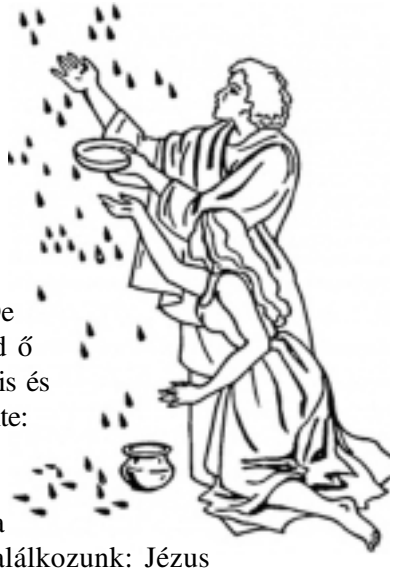

Málta. Sziget a Földközi-tengerben, Szicíliától délre. Ennek a közelében futott zátonyra az a hajó, amelyen Pál apostolt Rómába vitték. A hajótöröttek három napig maradtak ezen a szigeten, s a bennszülöttek igen barátságosan bántak velük.

Mánóah. Sámson apja. A fiú születése előtt egy angyal jelent meg Mánóah feleségének és ígérte meg idős korukban a már nem remélt gyermekáldást. De hozzáfűzte, hogy a fiút Istennek kell szentelni, ne érje borotva a fejét, s majd ő szabadítja meg Izraelt a filiszteusoktól. Az angyal később megjelent Mánóahnak is és megismételte ígéretét és intelmeit. De amikor Mánóah a nevét kérdezte, ezt felelte: „Miért kérdezed a nevem? Titokzatos név az.” Mánóah ekkor égő áldozatot mutatott be, s az angyal az áldozat lángjában szállt fel az égbe.

Mária. Az Ószövetségben Mirjam formában Mózes és Áron testvérének a neve (jelentése: „a szeretett”). Az Újszövetségben hat Mária nevű nővel találkozunk: Jézus anyja, Márta és Lázár testvére, a magdalai Mária, Jakab anyja, János Márk anyja s egy Mária, akiről azt írja Pál a rómaiaknak, hogy „sokat fáradozott érettem”.

(Cecil Northcott *Bibliai lexikon gyerekeknek* című könyve alapján)

Olvastad már?

Ugye Te is hallottad már, amikor a felnőttek – sóhajtva, legyintve, ki pedig felháborodva – azt mondják: A mai gyerekek nem olvasnak, csak a képernyőt bámulják…

Mi másként gondoljuk. Hiszünk abban, hogy Ti is szeretitek a könyvet. Ebben a rovatunkban egy-egy közkedvelt ifjúsági regényből vagy meseregényből mutatunk be egy szemelvényt. Azok számára, akik még nem olvasták: kedvcsinálóul, azoknak pedig, akik már kétszer vagy háromszor is: az emlékek felidézéséül.

Fekete István

Bogáncs

(Részlet)

Bogáncs egy szeles decemberi éjszakán látott „napvilágot”, ámbár akkor csak a hold világított, az is csak imitt-amott, ahogy kibukkant a nyargaló felhők közül, vagy beszaladt valamelyik széltépett égi vitorla mögé.

Ezekből a külső jelekből azonban Bogáncs mit sem tudott, mert az akolban sötét volt, meleg, és csak a birkák opálos szemei tükröződtek néhol, mint a szénaszagú álom öntudatlan kis lámpái. De a kiskutya ezeket sem láthatta, hiszen még vak volt, és szeme csak néhány nap múlva nyílik látásra.

Mindezekből nyilvánvaló, hogy Bogáncs nem volt azonos a bogáncs nevezetű növénnyel, amely szép virágával a legelők dísze, s virágja a méhek, darazsak, különféle dongók és lepkék közismert lakóhelye. Bizonyos fajtáját néhol szamártövisnek is mondják, ámbár – állítólag – a szamár is csak akkor nyúl hozzá, ha fáj a hasa, mert még a levele is szúr, mint a veszedelem. Ez a bogáncs tehát szép, de nem hasznos, és egyáltalán nem tudja, hogy ő gyom.

Igaz ugyan, hogy Bogáncs sem tudja, hogy ő kutya, mégpedig pumi a javából. Tehát nem puli, hanem pumi, aki ugyancsak a pásztorkutyák felekezetébe tartozik, de belül nyurgább csontozatot, kívül pedig rövidebb szőrt visel. Más különbség nincs köztük, csak hasonlóság, ami a hűséget, okosságot, kitartást és bátorságot illeti.

Ezekből a nevezetes tulajdonságokból ezen az éjszakán persze nem látszott még semmi, de még világosságban sem látszott volna más, mint egy kis, enyhén szőrös valami, amiből lehet, hogy kutya lesz, de az is lehet, hogy csak házinyúl.

Természetesen kutya lett, mint a Bogáncs-nemzetség utolsó hajtása.

Egyedüli hajtása.

Az öreg Bogáncs anyasága már csak egy kis kölyköt termett. Az öreg kutya most fáradtan nézi a sötétséget, hallgatja a csendet, mert minden erejét átadta ennek a kis vakarcsnak, aki tovább szalad majd ismeretlen legelőkön, magában hordva anyjának és őseinek minden tulajdonságát.

Néha megmozdult az öreg, testével szinte körülölelte azt a névtelen kis semmit, és a szülés lázában is azt a lángot védelmezte múló testével, melyet ez a kis kölyök visz tovább távoli, ismeretlen útjain a térnek és időnek, mert minden más csak a külső világhoz tartozott, de ez a vak kis kölyök egy volt életével, hiszen abból szakadt ki.

Mocorgott az öreg kutya, helyezkedett, aztán sóhajtva elengedte magát, mert a kis kölyök szája megtalálta végre a tej forrását, és azonnal rátapadt, mint a pióca. Bogáncs megnyugodott, mert az erőteljes szívásban életrevalóságot érzett, ami nem is csoda, hiszen ha már öt-hat helyett csak egyet szül a kutya, az igazán életrevaló lehet.

Kár lenne persze azt mondani, hogy Bogáncs gondolt erre, vagy tudta, hogy kölyke életrevaló lesz, de egész testében érezte, ezért tehát megnyugodott, sóhajtott, lehunyta szemét, és félálomban is érezte az anyaság adakozó gyönyörűségét. Ez volt a minden más fölött uralkodó fő érzése, s ennek alapján vett csak tudomást környezetéről, amely ezen a decemberi éjszakán lassan múlt az idővel, és észrevétlen ballagott a reggel felé.

A nagy akol párás melegében alig mozdult egy-egy birka, alig zizegett a szalma, és a több száz gyapjas test puha meleget párologtatott a pókhálós gerendák felé.

Az ablakok hályogos szeme hol kivilágosodott, hol elsötétült, amint a hold a felhők között bújócskázott, és hallani lehetett, amint a szél hosszú hullámai végignyalták az akol falát, vagy zizegve berzenkedtek a nádtetőn, amely olyan öreg volt már, hogy nem lehetett megbontani.

Az akol széles kapuja hasadékain beszivárgott ugyan valami kis nyers, külső levegő, de ez erőtlenül esett át a küszöbön, s azonnal dér lett belőle, mert a vastag, belső meleget nem tudta meg-

bontani. A hideg tehát Bogáncsig nem juthatott el, de ha eljutott volna, sem lett volna baj, mert az öreg kutya tévedhetetlen szakértelemmel választotta ki gyermekágyát az akol legtávolabbi sarkában, a jászol alatt, szalma között, mely alól csak orra és szeme látszott ki. Más időben ide jártak a juhász tyúkjai is tojni, de Bogáncs, amint elérkezettnek látta az időt, gorombán megmagyarázta a tyúknépnek, hogy a helyre szüksége van, s ez ellen fellebbezni nem lehetett. Bogáncs tekintély volt az akolban, ezt elismerte még Csámpás is, a szamár, aki pedig nem tartozott a tekintélytisztelő egyéniségek közé. Bogáncs nem sokat törődött Csámpás dolgaival, és sokszor nem is értette furfangos esze járását, ha az öreg Galamb azt mondta:

– Bogáncs, hát nem látod, hogy ez a büdös szamár belement a kukoricásba? Eredj érte!... – És rámutatott Csámpásra, aki éppen tövestül rántott ki egy szál zsenge kukoricát. Csámpás szeme ilyenkor a juhászon volt, és amikor Bogáncs elindult feléje, csak annyit tett, hogy farral fordult a kutya felé, jelezve, hogy rúgni fog, ha muszáj.

Bogáncs nem csinált titkot belőle, hogy ő pedig harapni fog, mert ez a parancs, és elkerülve a szamár rúgós hátsó részét, egyenesen az orránál kezdte, amiből Csámpás megértette, hogy itt felsőbb hatalmak intézkedtek, és bánatosan kifordult a kukoricásból.

Mindezekből látható, hogy az akol, a birkák és legelők világában kizárólagos parancsnok az öreg Galamb volt – Galamb Máté –, aki egyúttal bábája, dajkája, táplálója, orvosa és szükség esetén mészárosa is volt a majd négyszáz főnyi, bégető gyülekezetnek. De ismerte is mind a háromszázhatvanhatot, nem együtt, hanem külön-külön, ami nem csoda, hanem a gyakorlat dolga. Márpedig az öreg Máté hatvan éve jár a birka után, hát gyakorlatban nincs hiány.

Utána – mint alparancsnok – a bojtár következett, Ember János, aki azonban még csak a Jancsinak való kort érte el, s az öreg juhász felsőbbsége mellett csak akkorának látszott, mint a tölgy mellett a makkból kibújt csemete. Hallgatni azonban kellett rá, mert többnyire az öreg Galamb nyelvén beszélt.

Utánuk – magas altiszti rangban – Bogáncs állt a listán és a valóságban is, mert ő volt a karhatalom. Bogáncs az emberhez, azaz Galamb Mátéhoz tartozott; elsősorban neki engedelmeskedett, mégpedig egészen másként, mint Jancsinak, világosan éreztetve a bojtárral, hogy az ő parancsát csak a juhászra való tekintettel és saját jószántából teljesíti. Egyébként szerette Jancsit, aki játszott néha vele, de az öreg számadót mérhetetlenül tisztelte is, hiszen az etette. Ezt az etetést nem kell túlzottnak tekintenünk; inkább csak a kölyökkori emlékekre vonatkozik és a tavaszi idényekre, amikor Bogáncs fürödhetett volna a birkatejben, ha akart volna. Máskor kiadós evések csak akkor ígérkeznek, ha döglik a birka, egyébként egér, ürge, madártojás egészíti ki a gyenge kosztot. De ha nincs – hát nincs.

A puminak nem is szabad pocakot eresztenie, és a kisebb koplalások Bogáncsot nem rendítették meg sem hűségében, sem szolgálatkészségében.

Utána a beosztás szerint Csámpás következett, a szamár. Csámpás azonban önálló egyéniség volt, aki semmiféle korlátot nem ismert el, és a parancsokat is csak úgy teljesítette – rendesen harmadszori felszólításra –, mintha mellékesen ő is éppen azt akarta volna… Csámpás azért időnként kikapott, amit nem is vett zokon, mintha a verést a szamári állapottal összefüggőnek tartotta volna.

Bogáncsnak a szőre is felborzolódott, amikor a bot Csámpás oldalán pufogott, és amikor vége volt a büntetésnek, odasomfordált a szamár mellé, megbillentette suta farkát, és kérdően a szemébe nézett.

– Ilyen az élet – pislogott vissza Csámpás, és a hátsó lábával vakarta meg a füle tövét, jelezve, hogy a kukorica jó volt, s erről a témáról többet nem mondhat.

Csámpás után már nem következett senki, akinek vezető szerepe lett volna a legelők vezérkarában, hacsak a vezérürüt nem számítjuk ide, de ő már a csapathoz tartozott, a falkához, a nyájhoz, és tulajdonképpen összekötő kapocs volt a vezető személyiségek és a tömeg között. Hajdani férfiasságát csak nagy termete mutatta és a kolomp, amelynek bágyadt kondulásai halódó lepkeként hintáztak a domboldalak gyér füve, az erdők avarszagú árnyéka vagy a nádasok suttogó titokzatossága felett; a falka mégis vakon ment volna utána tűzbe és vízbe, mert megszokta, hogy a vezérürü menjen elöl, megszokta, hogy a kolomp járjon előtte, mint jó legelő ígérete. Nem, a falka nem gondolkodott; tunyán rábízta magát a vezérürüre, s annak még a pusztulás árán is engedelmeskedett.

Ha nem volt vezérürü, néha Csámpás töltötte be ezt a fontos szerepet, de hazafelé rendesen az öreg Galamb ballagott a falka előtt, mögötte a vezérürüvel, és nem fordult elő soha, hogy akár egy szomjas bárány vagy sóra éhes növendék kiugrott volna a csapatból, s a többit megelőzve rohant volna ennivalóra, sóra, vízre. A birka csapatösztöne mindennél, még az életnél is erősebb. Ha az akolban tűz ütött volna ki, és a vezérürü kikolompolt volna a széles kapun: a nyáj az utolsó szálig azonnal követi, de ha a vezér kolompja bent jajgat a gomolygó tömegben, és nem lehet az ajtón kikényszeríteni, bizony benne ég mind az utolsó szálig.

De az öreg Galamb azért is ment elöl, mert a falka után feneketlen por szállt, s ezt nyelni Jancsi fiatal tüdejére bízatott, nemkülönben Bogáncséra, akit talán sereghajtónak nézhetett volna az avatatlan szemlélő, holott nem az volt. A falkát nem kell hajtani; a falka hömpölyög, mint a szélfújta apró felhőcsorda, de arra igenis kell vigyázni, hogy a porban és az alkonyban el ne maradjon valami édes fűcsomó mellett vagy vetemény mögött valamelyik műveletlen növendék.

Mindezek után úgy látszik, mintha csak a vezetők számítottak volna a juhászat szervezetében, holott ez nincs így, mert ez a szervezet az öreg juhásztól a vezérürüig, csak azért volt, hogy a nyáj jól érezze magát, növekedjen gyapjúban, húsban és tejben, hogy a betegség elkerülje, és szaporodjon, amennyire lehetséges.

Kiss Dénes

Jön a fagy

Jön a fagy,
jön a fagy,
jégpatkós
lovakon.

Jár a fagy
kopogóst,
kipi-kopp
ropogóst.

Ember is
didereg,
toporog,
táncot rop.

Jár a fagy,
kipi-kopp,
deresen
bekocog.

Lova csönd,
lova köd.
Nyomában
jég ropog.

Kányádi Sándor

Jön január

Porka havak esedeznek,
sopánkodnak a verebek.
Jegenyefán ócsárolják
Januárt a zajgó csókák.

De január rá se ránt a
fákon csárogó csókákra,
sem a tetőn dideregve
siránkozó verebekre.

Azért van a csűrön cserép,
bújjon alá, aki veréb,
s a füstölgő kémény mellett,
aki csóka, melegedhet.

Jön Január, megy Január,
kinek-kinek kedvébe jár,
szánkót csusszant, ródlit lódít,
gyermekekkel hógolyózik.

A kucsmáján, lám, mit látok,
egy korai hóvirágot.
Sorra sétál minden házat,
s boldog új évet kívángat.

Tóthárpád Ferenc

Isten áldja, Szilveszter!

Adjon Isten, Szilveszter!
Én vagyok az Újév.
Kötözködni nincs kedvem,
vár egy csodás új év.

Nyugodjon csak, ahol van,
vigadjon magába'!
Még egy kicsit maradhat,
aztán: Isten áldja!

Gyarapodik teendőnk,
s ma lesz majd a holnap.
Türelmetlen sorban áll
a tizenkét hónap.

Hallgassa csak! Az éjfél
átköszön a mába.
Elbúcsúzik az óév
végre-valahára.

Németh Bálint

A legkisebb srác

Mikor December taknyos kisfiú volt,
legkisebb srác a Hónapok között,
sosem játszott vele a többi Hónap,
csenevész volt, sehogyse-öltözött.

„Eljő”, motyogta, „majd az én időm még.
Megnövök és gonosz leszek. Hideg.
A bácsik szívét álmos fagyba mártom.
Jégbajszot rajzolok a néniknek.”

Így lett, és mégsem így: megnőtt, mi az,
hogy!,
de nem lett azért teljesen gonosz.
Egyszer egy nyűgös reggel arra keltem,
ajtónkon valaki halkan kopog.

Irhakabátban, borostásan állt ott
A legutolsó, vénséges vén Hónap.
Illőn köszöntem: „Hónapot kívánok!”,
szánkózni vitt, s velem örült a hónak.

Weinrauch Katalin

Megjött a tél

Megjött a tél, hull a hó,
nyújtózkodik a szánkó:
átaludta a nyarat,
az ősz mögötte maradt.
Ideje felébredni, s dolga után indulni.
De hát mi keltette fel?
Sokszólamú hang felel:
gyerünk, szánkó, ebadta,
felülünk a hátadra,
vár a vidám gyermekhad,
a szánkózás indulhat!
Repíts hegyen-völgyön át,
lessük meg a tél útját!
Hópillék, fehér pelyhek
már szépítik a telet.
Jut bokrokra és fákra,
Mikulás szakállára.
Karácsony sem lép sárba,
minden gyerek ezt várta!

Úgy szép a tél, ha fehér,
mikor a hó térdig ér,
s ha szánkóztunk, síeltünk,
kályhasutban pihenünk.

Sulyok Gizella

Üvegerdő közepén

Üveg-ágon
varjú fészek
dérmezőkön
mendegélek.

Hosszú árnyat
lép az alkony
nyulat rejt a
bokor árnya.

Zörren az ág
hullik a gyöngy
cinke száll a
téli ágra.

Ugrik a nyúl
cinke rebben:
egymástól
ijednek ketten!

Jókedvű magyar irodalmunk

Szemezgetés Petőfi Sándor költészetéből (1. rész)

Eredetileg azt gondoltam, hogy itt, az *Irka* hasábjain arról győzködöm majd a kedves Olvasót, valahonnan, nagyon messziről, a magyar költészet ősforrásaitól indulva, szétnézünk magyar nyelvű verseink, regényeink, valamint természetesen, drámáink között, hogy közülük csak és csakis a jókedvű, a jókedvet visszhangzó szemelvények közül válogassunk olvasásra, elmélyült, de legalábbis vidám hangulatot fakasztó olvasásra.

Na, de most is érvényesült a régi mondás, miszerint: *„Ember tervez, Isten végez."*

Mert mi is történt?

Előbb volt az álom, és utána a felébredés.

Amikor válogattam a magyar költészet tárházában, hogy bőségesen szolgálhassak jókedvet biztosító művekkel, bizony zömmel a tragikus, a drámai magyar történelmünk visszhangzott a szemelvényekből, mivel tragédia tragédia hátán emelkedett, sorsfordító, merész vagy lehangoló idők szele zúgott ránk a régmúltból éppúgy, mint a közelmúlt alkotásaiból is. Vagyis: meg kellett ismét állapítanom, hogy a magyar irodalom például azért is nehéz irodalom nekünk, magyaroknak és a világirodalmat olvasó nem magyar anyanyelvű, de Istennek hála, magyarul szintén beszélőknek is, mert verseink, elbeszéléseink, novelláink, regényeink, drámáink sajátosan magyar vonatkozásúak, a magyar történelem, a magyar nép fájdalommal telt időszakaiból valók, vagy az ilyen időkről vallók.

Vegyük például a vidámságot forrón vágyó Balassi Bálint költészetét! Ne töprengjünk soká! Kétségtelen, hogy ezt a vérbő, szerelemből szerelembe érkező kiváló magyar végvári vitézt és a magyar nyelvű egyéni líra megteremtőjét is elsősorban a hazafiúság, a végvári vitézség, a bujdosás, az istenfélelem, a legtöbbször csalódottsággal járó szerelem késztette versírásra. De amit megalkotott, az kétségtelenül világirodalmi színvonalú.

És máris feltűnik Csokonai Vitéz Mihály, aki szebb napokra sóvárgó, mindig szerelmes, és testében-lelkében mindig megmart, roppant fiatalon, magányosan elhunyt költőnk volt, aki a betegágyán még el-elütött egy-két tréfát, de a versei az utolsó óráiban is magasan szárnyaló filozofikus alkotások voltak, és ma is feltűnő olvasmányok.

Hiába igaz még ma is az a tény, hogy a leggazdagabb szókincsű költőnk Arany János volt, de a vidámkodás, a tréfa nem gyakran vendégeskedett körülötte, amikor alkotott. Még leghíresebb hőséről, Toldi Miklósról is ezt írta:

(…)
Nem is lőn asszonnyal tartós barátsága,
Azután sem lépett soha házasságra. (…)

Hát miképpen is lehetne vidám, pajkos, örvendezéssel telt a férfiember élete asszonyi barátság nélkül?

Természetesen azért akadt és akad hellyel-közzel poénkodás, tréfálkozás, főképpen a regényeinkben, gyakrabban vérbő elbeszéléseinkben. Ki ne emlékezne Eötvös József egyik-másik regényhősére, vagy Jókai Mór Tallérossy Zebulonjára és másokra?

Ha a Kárpátalján jegyzett magyar nyelvű irodalom legutóbbi alkotásait lapozzuk, akkor Balla D. Károly művei között bukkanhatunk kacagtató alkotásokra, de olyan következetességgel, mint például Petőfi Sándornál tör föl búvópatakként szünes-szüntelen a csillapíthatatlan jókedv és humor, bizony ezen a tájon sem meghaladott – még.

Ne feledjük, hogy a 2012-ben, születésének a 100. évfordulója alkalmából méltán ünnepelt Örkény István humora is vitriolos, fanyar, inkább ironikus, gyakorta groteszk.

Mindezen fentiek nyomán, és rétegzett stílustörténeti kutatás nyomán oda jutottam, hogy Petőfi Sándor összes költeményét végigolvasva és kicédulázva, költőnknek – szerintem – az igazán humorosnak, jókedvet fakasztónak nevezhető verseit sikerült csokorba gyűjtenem. Természetesen, minden csokorkészítő más-más címzettre, ünnepeltre, köszöntendőre gondol, magam ugyanígy, sokféle olvasóra vagyok tekintettel, mégsem leszek képes a teljességre törekedni. Talán nem is baj, mert igazándiból az a fontos, hogy olvassuk együtt ismét és ismét Petőfi Sándor humortól dagadó alkotásait.

Itt van mindjárt a gondűző borocskájáról valló verse, amit még Pápán írt meg, amikor Jókai Mór és Orlay Petrics Soma társaságában az akkor méltán neves diákvárosban jogot tanult.

A borozó a népköltészetből ismert *bordal*ok mintájára épült, dévaj hangneméből a fiatalság gondtalan öröme sugárzik. Ebben a versében a még diákoskodó Petőfi Sándor egyáltalán nem törekszik nagy gondolatok közlésére, ezért mondjuk, hogy *A borozó* inkább szárnypróbálgatásnak tekinthető, de annak sem akármilyen ám!

Petőfi Sándor: *A borozó*

Gondüző borocska mellett
Vígan illan életem;
Gondüző borocska mellett,
Sors, hatalmad nevetem.

És mit ámultok? ha mondom,
Hogy csak a bor istene,
Akit én imádok, aki
E kebelnek mindene.

És a bor vidám hevében
Füttyentek rád, zord világ!
Szívemet hol annyi kínnak
Skorpiói szaggaták.

Bor taníta húrjaimra
Csalni nyájas éneket;
Bor taníta elfeledni,
Csalfa lányok, titeket.

Egykor majd borocska mellől
A halál ha űzni jő:
Még egy korty – s nevetve dűlök
Jégöledbe, temető!

Petőfi Sándor korai költészetében különösen gyakoriak a négyes alapú, háromütemű tizenegyesek. Markánsan hangsúlyos tagolású, ütemező Petőfi-vers az *Üresen áll már a kancsó*, amelynek sorváltozata: 4/4/3.

Kétségtelenül játékos, hetyke hangulatú, markáns ütemezésű, következetes ütemkapcsolású Petőfi Sándornak ez a verse, amelyik vitathatatlanul áradóan jókedvű.

Petőfi Sándor: *Üresen áll már a kancsó…*

Üresen áll már a kancsó, bort bele!
Ide hamar a javából, be vele!
Boncidáig folyjon a bor, mint tenger,
Ki megállhat még a lábán, nem ember.

Jer ölembe, kincsem, rózsám, itt a bor!
Ha megittad, csókra kerül majd a sor:
Igyál tehát, ürítsd ki, mert szomjazom;
De csókodat, hű csókodat, galambom!

Kedves Olvasó!

Ugye, hogy érdemes levennünk a polcunkról Petőfi Sándor összes versét ismét és ismét?

Dr. H. Tóth István CSc, nyelvész

Feladat

Milyen fenyőfajtákat ismertek?

Feladat

Folytassátok a verset: *Tél szele hóval, faggyal jő…*

Múltunk épített emlékei

A szerednyei vár

Ungvár és Munkács között félúton, szőlővel beültetett dombok között található a szerednyei várrom. A várat a kárpátaljai magyarok Dobó István váraként tartják számon, s a hős kapitánynak kijáró tisztelettel tekintenek a romokra.

A kisméretű vár, mely a település délnyugati részén terül el, egy egyedülálló, 18,5 x 18,5 méteres négyzetes toronyból áll. Falai a külső felületükön faragatlan kövekből készültek, a sarkokon nagyméretű, szabályos faragott kövekkel. A falak vastagsága 2,6 m, magassága 20 m körüli lehetett. A fennmaradt legmagasabb fal 12 m. A lakótorony feltehetően három- vagy négyszintes lehetett. A vár bejárata a második emeleten volt, a közlekedést mozgatható lépcső segítette. Az egyes szinteket csigalépcső kötötte össze. A vár mindenkori ura és családja a legfelső szinten lakott. Az ivóvízellátást a pincében ásott kút biztosította. A lakótornyot négy sarokbástyával erősített védőfal és kettős árok vette körül, melyet a külső oldalon fából készült védelmi gyűrű övezett. A külső sánc mérete 195 x 195 m.

A néphagyomány úgy tartja, hogy a várat alagút kötötte össze azzal a pincével, melyet Dobó István fiai – Ferenc, István és Domokos – török hadifoglyokkal vájattak a XVI. század második felében. A török pincét védőfallal és árokkal erősítették meg. A nyolc részből álló, 5800 m^2 középkori pincerendszer ma is megtekinthető. Falán latin nyelvű emléktábla őrzi a Dobó fiúk emlékét.

A szerednyei várat feltehetően a templomos lovagrend építtette a XIII. században. A templomos lovagrend feloszlatása után a vár a kincstárra szállt, majd 1380-ban a pálos rendi szerzetesek vették birtokukba egy rövid ideig. Később a Pálóczy család szerezte meg a várat, a család kihalása után pedig, 1526-ban a Dobó család örökölte meg. Legismertebb birtokosa Dobó István, a legendás törökverő, az egri vár hős védője volt. Dobó az egri vár védelme után ide tért haza, s ebben a várban halt meg 1572 májusában.

1585-ben Balassi Bálint, miután Sárospatakon feleségül vette Dobó Krisztinát, katonáival elfoglalta a várat, de a Dobó Ferenchez hű őrség még aznap kiverte onnan.

Dobó István halála után változtak a birtokosok, egyre romlott a vár állapota.

A XVII. században az erődítés a Rakóczi család birtokába kerül, s fontos szerepet kap a kuruc szabadságmozgalom során. A Rákóczi-szabadságharc leverésével a vár sorsa is megpecsételődik. Az omladozó várat többé már nem újítják fel.

Az omladozó várfalak azonban ma is őrzik a dicső egri várkapitány, Dobó István emlékét.

A kolbász, a béka és az egér

Marosszéki székely népmese

Egyszer volt, hol nem volt, még hetedhét országon is túl, volt egy béka. A béka összetalálkozott az egérrel és a kolbásszal. Hárman kezdtek beszélgetni, s elhatározták, hogy ők örökös barátok lesznek.

Az egeret betették sepregetőnek, a békát beszerzőnek és a kolbászt szakácsnak. Így mentek a dolgok egy hónapig. A béka beszerzett, mert ő jól tudott ugrani, hamar tudott jönni-menni, az egér kisepregette a szobát, s hozott be fát meg vizet, a kolbász meg szakácskodott.

Hát olyan jó ételeket csinált a kolbász, hogy örökké csak nyalogatták a szájukat. Akármennyit ettek, nem tudtak jóllakni, mert nagyon jó volt az étel. Mikor letelt a hónap, azt mondta a kolbász:

– Na, hát a dolog az rendre jár, melyiketek lesz a szakács?

– Hát legyen a béka.

Megtették a békát szakácsnak. Nekifogott a béka, így is szakácskodott, úgy is szakácskodott, főzött ilyet, főzött olyat, de olyat nem tudott főzni, hogy a többieknek jólessék. Főzött vagy három-négy nap, s akkor felmondtak a szakácsnak. Azt mondták, hogy:

– Nem vagy jó szakács.

Megszégyellte magát a béka.

– Nahát akkor ki főzzön?

Azt mondta a kolbász:

– Az egeret tesszük oda.

Odatették az egeret. Ő is főzött vagy két-három nap, de ő se tudott jól főzni. Rászorították a kolbászt:

– Csak te főzzél!

A kolbász váltig mondta:

– Én az én hónapomat lefőztem, s hogyha nem akartok főzni, akkor inkább felmondjuk a barátságot.

Valahogy csak megkérlelték a kolbászt, mégis elvállalta, hogy még egy vagy két nap ő főz. A béka gondolta, addig ő megtanulja, hogyan főz a kolbász. Nekifogott, hogy meglesse, mit csinál. Hát amikor a lé meg volt főve, egy darab idő múlva, mikor a kolbász látta, hogy nincsen sehol senki, beledobta magát a lébe. Megforgatta magát benne ügyesen, s akkor kijött.

„Hopp – gondolta a béka – , most már én is tudom, hogy kell csinálni! Azért olyan jó a leves, mert beledobta magát.”

Akkor ajánlkozott:

– Na, most már én leszek a szakács, most már én is tudok főzni!

Nekifogott, odatett egy jó nagy fazék vizet a tűzhöz. Jó tüzet csinált, s főzte, főzte. Mikor már úgy gondolta, hogy meg van főve az a mindenféle, ami bele volt téve, nem várta meg, hogy egy kicsit meghűljön a lé, hanem amikor a legforróbb volt, belészökött. Hát alig tudott kiszökni, mind összeforrázódott, összefutott a hátán a bőr. Azóta van varasbéka.

Félreállott a főzésből, alig tudott mozogni, úgy összeégette a forró lé. A kolbász meg az egér, mikor megmondta nekik, hogyan járt, kikacagták.

Felbomlott a barátság, s attól fogva mindenki külön élt. Máig is élnek, ha meg nem haltak.

Feladat

Mivel táplálkozik a barna varangy?

Az oroszlán és a nyúl

Ghánai (afrikai) népmese

A nyúl bosszút forralt az oroszlán ellen, mert felfalta egyetlen kölykét. Jó ötlete támadt. El is indult, hogy megkeresse gyermekének gyilkosát.

Sokáig kereste, míg végre egy alkonyatkor, a végtelen pusztaságon megpillantotta.

Az oroszlán éppen újabb zsákmányát lakmározta, s utána jóllakottan, lustán elterült. Békésen és elégedetten süttette hasát a lemenő nap sugarával.

Ekkor lépett hozzá a nyúl.

– Szép jó estét kívánok! Rég nem láttalak, feleséged és gyermekeid hogy vannak? – kérdezte bűbájos hangon.

Az oroszlán hunyorított, kegyesen elmosolyodott.

– Jó estét – mormogta szűkszavúan.

– Feleségednek még mindig fáj a feje? – érdeklődött a nyúl.

– Nem, már nem. Feleségem jól érzi magát. Otthon van a gyermekekkel – válaszolta az oroszlán, közben nagyot ásított, a pofáját akkorára tátotta, hogy a nyúl ijedtében hármat szökött hátra.

– Ah, kedves oroszlán, most látom, hogy bundádban és bojtos farkadon csak úgy hemzseg a tetű! Ha nyugton maradsz, megszabadítalak ettől a csapástól.

– Igazán kedves tőled, hogy hatalmas barátodnak ilyen szolgálatot teszel. Tétovázás nélkül láss munkához!

– Aludj el, uram, ha közben nehezedre esnék nyugton maradni. Veszély esetén amúgy is felébresztelek.

A fáradt és jóllakott oroszlán megfogadta a tanácsot, nagyot ásított és elaludt.

A nyúl a jóízűen horkoló oroszlán láttán felugrott, kettőt bukfencezett örömében, majd gyorsan munkához látott. Esze ágában sem volt tetveket keresni, hanem ott, ahol a gazfickó bojtos farka feküdt, lyukat kapart a földben. Amikor a lyukat elég mélynek találta, az oroszlán hosszú farkát belenyomta, a gödröt agyaggal gyorsan betömte, és jól megtaposta. Még három nagy követ is gördített rá. Megkönnyebbülten fellélegzett, és elkiáltotta magát:

– Te lusta dög! Ébredj! Kitetvésztelek.

A vén gazember nagyot ásított, és kis résre nyitotta álmos szemét. Az első pillanatban azt sem tudta, hol van, és mit akarhat a nyúl. Lassacskán eszébe jutott, hogy ennek a hitvány állatkának megengedte, hogy kitetvéssze. Minthogy alvás közben lakomáját teljesen megemésztette, elhatározta, hogy a nyulat is felfalja:

– Nagyon rossz munkát végeztél! – mordult rá. – Megint megcsípett egy tetű. Keress tovább, hátha még találsz. Gyere közelebb, és ülj a sörényemre!

Az okos nyúl rögtön átlátta ősi ellenségének ravasz szándékát, és így válaszolt:

– Gyere te, ha akarsz valamit! Órákon át dolgoztam neked, te pedig még azt sem mondod, hogy köszönöm.

Az oroszlán dühbe gurult.

– Majd gondom lesz rád, te kis bestia! – üvöltötte, és fel akart ugrani. Nekifeszült, de már a farka mélyen földbe gyökeredzett, fogoly maradt. Akárhogy erőlködött, forgolódott is, nem tudott elszabadulni.

– Állj fel, ha tudsz, öreg! Mindig a nagy erődet fitogtatod. Most mutasd meg, hogy te vagy a legerősebb!

A nyúl csúfondáros nevetésére az oroszlán még jobban erőlködött. Neki-nekirugaszkodott, húzta-rángatta a farkát, kaparta, csapdosta mancsával a földet, de mégsem tudott szabadulni. Aztán belátta, hogy segítség nélkül nem menekülhet, rimánkodni kezdett hát a körbetáncoló, csúfolkodó nyúlnak.

– Édes nyulacskám, hisz mi mindig barátok voltunk. Miért tréfálsz meg ilyen rettenetesen? Én nagylelkű vagyok, és szívesen megbocsátok, ha szabadon engedsz. Sőt, hálából családommal együtt minden ellenségtől mindig megoltalmazlak!

– Eszem ágában sincs! Álnok gazfickók vagytok egytől egyig! – vágta szemébe a nyúl. – Ha most a földből kikaparnám a farkad, bosszúból darabokra tépnél, megzabálnál! Csak üldögélj itt étlen-szomjan tovább. Majd örülnek neked a keselyűk! – És szélsebesen elinalt.

Erdőn-mezőn ma is azért futkos a nyúl erre-arra, mert még máig sem mesélte el valamennyi állatnak hőstettét: hogyan győzte le gyenge nyúl létére a félelmetes oroszlánt.

Feladat

Keress rokon értelmű kifejezéseket a mesében előforduló bűbájos *szóra!*

Miért?

Miért változik a Hold alakja?

Kísérletezz!

A Hold egyszer vékony sarló alakú, máskor olyan, mint egy labda. Ezzel a kísérlettel rájöhetsz, hogy miért. Fogj a kezedbe egy labdát, és este menj egy fényes utcai lámpa közelébe! A lámpa lesz a Nap, a labda a Hold, a fejed pedig a Föld. Kinyújtott kézzel, egy helyben állva tartsd a labdát, és fordulj egyet magad körül! Közben figyeld a labdát! Éppen úgy változik a labda látható felülete, mint a Holdé. Tehát azért változik a Hold alakja, mert a Föld körül kering, de a Nap világítja meg.

Tudod-e, hogy

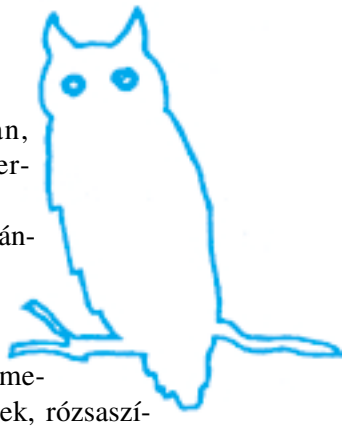

a) a banánok nagy részét Costa Ricában, Mexikóban, Ecuadorban és Brazíliában termesztik?
b) az első feljegyzést a gyümölcsről Nagy Sándor készítette i.e. 327-ben?
c) egy átlagos amerikai több mint 13 kg banánt eszik meg havonta?
d) többszázféle banán létezik a világon, amelyek érett állapotban lehetnek sárgák, vörösek, rózsaszínűek, lilák vagy akár feketék is?
e) a banánfa a legnagyobb olyan növény, amely nem fás gyökérrel rendelkezik?
f) a banán az alakja miatt kapta a nevét?
g) arab kereskedők a középkorban nevezték el „ujj”-nak, ami arabul úgy hangzik: banán?
h) a banánfa ugyanabba a családba tartozik, mint a liliom és az orchidea?

Kukta Peti, Kukta Panni

Nem csak lányoknak!

Alkoholmentes bólé

Hozzávalók: 1dl málnaszörp, 2 dl ananászlé, 2 dl citromlé, 2 dl narancslé, 1,5 l gyömbér, jégkocka, díszítéshez: mentalevél

Elkészítése: Fogjunk egy nagy bóléstálat, és öntsünk bele minden hozzávalót (a gyömbéres üdítő kivételével), majd alaposan keverjük össze. Hűtőbe tesszük pár órára, majd tálalás előtt felöntjük az üdítővel, beletesszük a jégkockákat és a mentalevelet.

Jeles évfordulók Magyarország történetéből

December 26.

A nagyszombati csata

1704. december 26-án a II. Rákóczi Ferenc vezette kuruc fősereg Nagyszombat mellett vette fel a harcot az ellenük vonult Heister császári tábornok hadaival. A csatamezőn 21-22 ezer kuruc állt szemben 20 ezer császári katonával. A délután egy óra tájban megindított kuruc támadás sikerrel kezdődött, a császári sereg bal szárnya felbomlott, centrumát pedig áttörték. Ekkor egyes kuruc egységek fosztogatni kezdtek, és az irányítás kicsúszott a felső hadvezetés kezéből. A csata ezen állásában a kuruc lovasság és a gyalogság között széles rés támadt, és délután 3 óra tájban Heister tábornok a lovastámadást ide irányította. A bajt tetézte, hogy egy szökevény németekből álló kuruc zászlóalj a csata közben átállt az ellenséghez. A kuruc sereg szárnyait az ellenséges roham visszanyomta, és estére Rákóczi a centrummal is elhagyta a csatateret.

A császáriak nem üldözték a kurucokat, de a nagyszombati csata győztesei ők lettek. A csatában a kurucok mintegy 400, míg a császáriak több mint 600 katonát veszítettek.

Címervirágok

Címernövények (Plantae heraldicae) azok a növények, amelyek valamely nemzet vagy család címerét díszítik. Tágabb értelemben tekintve számos nemzetnek van olyan hivatalos címernövénye vagy „nem hivatalos”, de közmegegyezésen alapuló növényi szimbóluma – némely esetben akár több is –, amely nem szerepel az illető ország hivatalos címerében. Sőt akadnak nemzetek, ahol még nemzeti virágot és nemzeti fát is megkülönböztetnek.

A liliom a Bourbonok címervirága.

A rózsa az a Tudorok óta az angol királyok címervirága.

A tulipán az Osman-házból származó törökök címervirága.

A hironisi–krizantém a japán császár családi címerének virága, és a Paulownia imperialia három levele és három virága a japán császár családi címerének virága.

A bogáncs Skócia címervirága.

A lóhere (shamrock) Írország címervirága

Francia liliom

A mesés kelet kincseiről szólva több francia krónikás is megemlítette ezt a növényt. A keresztes lovagok vitték haza Európába az első néhány szál liliomot. A franciák akkori királya, VII. Lajos – franciául Louis – (1137–1180) aztán népszerűsítette a növényt. Róla is nevezték el, először Louis virágának, majd a „Louis”-ből szép lassan „lis” lett – s ebből származik a liliom szó is.

Attól kezdve a francia katonák ilyen virágot viseltek, s ennek köszönheti a királyi ház jelképe, a Bourbon-liliom létrejöttét a 17. században.

Adventi koszorú

A keresztény kultúrkörben a december 25-ét, Jézus születésének napját megelőző négy hét az adventi időszak.

Az **advent** szó jelentése eljövetel; a latin adventus Domini kifejezésből származik, ami annyit tesz: az Úr eljövetele. Régebben egyes vidékeken „kisböjtnek” is nevezték ezt az időszakot.

Advent első vasárnapja, a keresztény egyházi év első napja, mindig november 27. és december 3. közé esik. A világító gyertyák számának növekedése szimbolizálja a növekvő fényt, amelyet Isten Jézusban ad karácsonykor a várakozónak. Minden gyertya egy-egy fogalmat szimbolizál: *hit, remény, öröm, szeretet.*

Az első adventi koszorút Johann Hinrich Wichern, az evangelikus szeretetszolgálat elindítója állította össze. Az általa alapított szeretetotthonban fából készült koszorút készítettek, amelyre 23 gyertya került, ebből 4 nagyobb a vasárnapokat, a 19 kisebb a hétköznapokat jelképezte. Manapság már csak négy gyertyát szokás a koszorúra tenni. A gyertyák hagyományos színe: 3 lila, egy rózsaszín.

A mi nyelvünk

Nyelvében él az író

Részlet

Akadnak költők, írók, akik nem anyanyelvükön, hanem egy másik nyelven írják műveiket, de ha megkérdezzük őket, kiderül, hogy szinte mind az anyanyelvükön gondolkoznak. Azon a nyelven, amelyet a szülőföldünkkel együtt kapunk anyánktól, apánktól s „a jó öregektől”, mint valami csodainget, amely velünk növekszik, amelyet soha nem vethetünk le, s amelyet nem vehet el tőlünk senki. Egy-egy színárnyalat, a szabás, a díszítés, a hajlatok íve, egy-egy folt néha azt is elárulja, hogy az ország melyik szögletéből jöttünk, milyen nyelvjáráshoz tartozunk. Minden okunk megvan rá, hogy a nagyvállalkozások, a nagy üzemek, a tömeges termékek korában, a nagy kiegyenlítődés bűvöletében, amikor a nyelvben is a konfekció népszerűsödik, ne szégyelljük, hanem büszkén őrizzük a gyerekkori nyelv kedves és sajátos ízeit, a szó szoros értelmében vett édesanyai nyelvünket.

Bertók László

Postabontás

Szerkeszti: Kovács Erika

A 2012/4. szám rejtvényeinek megfejtése

16. oldal

A *penna* a toll, a *palajbász* a ceruza, a *kalamáris* a tintatartó mára elavult megnevezése.

20. oldal

A felsorolt valamennyi termésnek (galagonya, csipkebogyó, madárberkenye, a tiszafa termése) vörös a színe.

22. oldal

A véka űrtartalma 25–30 liter

23. oldal

Fülét-farkát leereszti; Szomorú, mint a háromnapos esős idő; A fél fogára sem elég; Itt a kezem, nem disznóláb!; Futott, mintha szemét vették volna; A fele sem tréfa; (Nem tekintettük hibának,ha valaki a *Szégyen a futás, de hasznos* közmondást is a szólásokhoz sorolta.)

29. oldal

Összetett szavak: Könyv

Városépítés: Kecskemét, Bátaszék, Szombathely, Abasár, Zalakaros

Csigabiga, gyere ki!

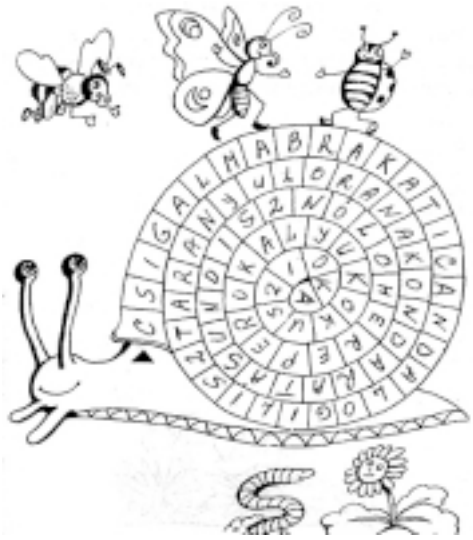

Erdei keresztrejtvény: Róka és a Gomba

Melyik közmondást írtuk helyesen? Ne fuss olyan szekér után, amelyik nem vesz fel.

Könyvet nyert: *Kádár Cintia*, *Mata Barbara, Mata János* (Halábor),

Az ősz színei

2012/4. számunkban pályázatot hirdettünk *Az ősz színei* címmel. Az ősz ihlette verseket, meséket, rajzokat, termésképeket, játékokat, fényképeket vártunk. Kicsit csalódtunk, mert nagyon kevés pályamunka érkezett a szerkesztőségbe. Mindösszesen 8 rajzot kaptunk. A beküldött rajzok viszont szépek, így valamennyien jutalomban részesülnek. Kik a jutalmazottak? **Györke Nikoletta** (Csap), **Balogh Bianka**, **Horváth Beatrix** (Kovászó), **Mata Barbara** és **Mata János** (Halábor), **Barna Alexandra** (Jánosi), **Bocskor Ágota, Máté Márk** (Nagybereg). A pályázatra érkezett többi anyagot a következő számban közöljük.

Gratulálunk! Az ajándékcsomagot az Irka terjesztője által kapjátok meg.

Kívánság a kiskutyámról

Hullócsillagtól az égen
azt kívánom majd egyszer,
adja vissza Macit nékem,
hadd öleljem ezerszer.

Ha sokat ugat – hadd ugasson,
kit érdekel az is már,
ha láthatom a rég nem látott
kincset érő kiskutyám.

Úgy szeretném, ahogy régen,
mint amikor itt volt még.
Úgy etetném, ahogy régen,
amikor enni kért.

Úgy vigyáznám álmát sokszor,
mint az ő őrangyala.
Feje alatt lenne ingem,
betakarná pongyola.

De ha kívánságom nem teljesül,
csupán az is elég már,
hogy tudom, a mennyben van
és örökké énrám vár.

Elég, hogy tudom,
volt egy ilyen kiskutyám,
hogy szeretett és sokat nézett
édesen és kis bután.

Elég, ha ő is tudja,
hogy ő volt az én édesem.
Szerettem, ha sokat nézett
kis bután, de édesen.

Huszár Ivett, *8. osztály, Som*

A Tücsök és a Hangya

Előző számunkban olvashattátok Hedge Hog A tücsök és a hangya *című meséjét. Kértük, írjátok meg a véleményeteket, s a ti mese-változatotokat.*

Elsőként Szemszicskó Donatella válasza érkezett meg. Donatella jutalomkönyvet kap az Irkától.

Továbbra is várjuk véleményeteket és saját meséteket.

Nekem ez a mese nagyon tetszett. Az a rész tetszett a legjobban, ahol arról ír a szerző, hogy a hangya szorgalmasan dolgozott minden évszakban. Meg nem állt még a tücsök muzsikájára sem.

S az nem tetszett, hogy a tücsköt elhívták fellépni messzi-messzi városokba, és nem dolgozott. De szerintem nem helyes, hogy a pénzből plazmatévét vett. Dolgoznia kellett volna, és az erdőből élelmet gyűjtenie. De rendes volt tőle, hogy befogadta a hangyát télére…

Az én mesém: A tücsök és a hangya

Egyszer volt, hol nem volt, élt egyszer egy tücsök és egy hangya. Nagyon jó barátságban éltek ketten. Mindig a tücsök segített a hangyának télire élelmet elraktározni. És mikor végeztek a betakarítással, a tücsök vígan muzsikált, s a hangya boldogan hallgatta azt.

Ám egy szép tavaszi napon a hangya kitakarította az otthonát s újjáépítette, de ebben már a tücsök nem segített neki. Gondolta magában a hangya, biztosan elfáradt a sok muzsikálásban és lepihent…

Az évszakok teltek-múltak, de a tücsök a hangyának nem segített élelmet bevinni a raktárba. A hangya ezt nagyon furcsállta, és egy napon megkereste a tücsköt. Azt mondta neki:

– Hallod-e, te tücsök, mi ütött hát beléd? A házamat nem segítettél rendbehozni, a kamrába nem hordtál velem élelmet. Mi van teveled!?

– Hát, hangya barátom, meguntam neked segíteni, élelmet bevinni, gondoltam, muzsikálok, nem pedig élelmet hordozok a te kamrádba. Ha én csak az élelmet cipelném, nem élvezném ki az évszakokat.

– Hát akkor, tücsök barátom – mondta a hangya –, muzsikáld csak végig az évszakokat, de az én házamba többet be nem jössz!

– Jól van, ha nem engedsz, nem megyek – mondta a tücsök –, de most hagyj, hadd muzsikáljak tovább…

Így teltek, múltak a hónapok, eljött a tél. A tücsök nagyon elkezdett fázni. Kötött egy sálat a nyakába, s elindult hajlékot keresni magának. Kopogtatott itt is, ott is, de sehol nem fogadták be.

Egyszer rábukkant hangya barátja házára. A tücsök nagyon megörült, s bekopogtatott az ajtón.

– Kip-kop, van ott valaki? – érdeklődött a tücsök.

– Megyek, megyek, egy pillanat – felelte a hangya.

– Jaj, hangya pajtás, majd meghalok, úgy fázok, kérlek, fogadj be!

A hangya így szólt:

– Gyere be, foglalj helyet! Kérsz egy bögre forró kakaót?

– Igen, kérek, jó lenne – felelte a tücsök.

A hangya gondosan betakargatta a tücsköt, s az a forró kakaót kortyolgatva elmesélte, mi történt vele.

– Na látod, hangya pajtás, fogadj vissza, megbántam, hogy nem segítettem neked. Most már megtanultam, hogy a barátoknak segíteni kell.

– Persze, hogy visszafogadlak! Én is megtanultam, hogy a barátokkal kedvesen kell bánni – mosolygott hangya pajtás.

S teltek, múltak a hónapok, a tücsök és a hangya megtanulta, hogyan kell bánni egy baráttal, s kibékültek. A tücsök és a hangya megfogadta, hogy mindenben segíteni fogják egymást.

Így éltek boldogan, míg meg nem haltak.

Szemszicskó Donatella, *4. osztály, Nagygejőc*

Kedves Irka!

Bacsi Boglárka vagyok, 4. a osztályos tanuló. Magyar nyelvből volt egy témánk, ami a szülőföldünkről szólt. Fogalmazást kellett írni, s a tanárnő mondta, hogy versrészlettel is kiegészíthetjük. Én úgy döntöttem, hogy saját verset írok. Szeretném az Irka-*olvasóknak is megmutatni.*

Szülőföldem szépsége és jósága

Kárpátalján születtem. Április 13-án. A táj csodaszép volt, a fenyők susogó dala hallatszott fel az égig. A madarak énekeltek, és a picinyke hóvirág is kidugta a fejecskéjét. A hegyekben és a réteken lassan felébredt minden. A méhek virágport gyűjtöttek és a lepkék is vígan játszadoztak. Csörgedeztek a patakok, melyek a napsugár fényétől csillogtak-villogtak. A kis pacsirták sem hagyták abba dalukat, s az felrebbent az égig.

A hegyek mögül Rahónál a két Tisza is összetalálkozik, s utána együtt csordogálnak. Szeretem szépségét, hangját és hosszúságát, mert ez a mi szép és csodálatos folyónk. Kanyargón folydogál, ahogy Isten megteremtette.

A családommal nyáron sokat kirándulunk és utazunk. Vasárnaponként kimegyünk a Tiszára.

Ahol születik az ember, az a legcsodálatosabb hely.

A Kárpátok

Itt születtem én, ezen a tájon,
ahol a hegyek óriások.
Hallom a fenyők szép dalát,
a Tisza csordogálását.
Rahónál a két Tisza találkozik,
s együtt szépen folyik.
A hegyek délceg óriások,
ők a mi hegyeink: a szép Kárpátok.
Madarak dala száll magasra,
a kék ég a szavát hallja.

Japán szembekötősdi

A játékosok körben állnak, egyikük a kör közepén tartózkodik, és a szeme be van kötve. Ő a „madár”.

A körben levők a madár körül járnak, és a következő mondókát ismétlik:

Madár, madár,
kalitkába zárva,
mikor jössz ki
végre, kismadárka?

És miután többször körüljárják, megállnak és megkérdezik: „Ki van mögötted?”

A madár ekkor egyik játékostársa nevét mondja. Ha nem találta el, a játék folytatódik, ha azonban eltalálta a háta mögött álló nevét, az lesz az új madár, és neki kötik be a szemét.

Afrikai szembekötősdi

A játékosok körben állnak; a körön belül pedig két társuk tartózkodik, akiknek szeme be van kötve.

Az egyik „vak” játékos két kis botot tart a kezében, ezeket gyakran összeütögeti, hogy tartózkodási helyét a másiknak jelezze. A másik „vak” dolga az, hogy elérje és megfogja társát. E célból egy kis vászon vagy szövetdarab van nála, miközben a botok hangja után igazodva társa felé lépdel, ezt lengeti, hogy megcsapja vele őt. Ha kendőjével elérte a botokkal kopogtatót, akkor abból lesz az új fogó, a régi fogó pedig beáll a körbe.

Kínai szembekötősdi

A játékcsoport egyik tagjának a szeme be van kötve. Ő a „vak tyúk”, a többiek a csirkék. A „vak” játékos kinyújtott karokkal tapogat maga körül, és hívogató hangot ismétel, így: Csoo! Csoo! Mintha azt mondaná: „Gyertek, és keressétek meg anyátokat!”A csirkék körben szaladnak, és igyekeznek anyjukat megérinteni anélkül, hogy az megfogná őket. Az a csirke, amelyet a tyúk megfogott, helyet cserél vele.

Néma szavak

Keressétek meg a hiányzó magánhangzókat! Melyik szó van a jelölt helyen?

K		Z	D	■	D	R		G
	■	S		K	K	■	P	
N			■		G	G		T
C	■	B		T	■		R	T
■		B	R		S	Z	T	■
	G		■	D		C	■	
V		D		R	■	S		G
	T	■	K		P		■	
S		R		■		P	R	

Szodokusuli

A megadott számok segítségével töltsd ki az üres négyzeteket úgy, hogy egy-egy sorban, oszlopban és nagyobb négyzetben minden szám csak egyszer forduljon elő! Az elhelyezendő számok: 1, 2, 3, 4.

3	2		
		1	2

Eszperente levél

Szeretetem jelét vedd kedvesen. Kertem nemes termése, belseje édes nedvvel telt, nem csekély tekévé tekeredett.

Öszpöröntő válasz

Ötöt ötször többszörözött, földön nőtt, görög zöld töködöt köszönöm.

Kitaláljátok, mit és hányat küldött az első levél írója?

Oszd hatfelé

Három egyenes vonallal köss össze két-két különböző számot úgy, hogy minden területre jusson egy kisebb és egy nagyobb virág is!

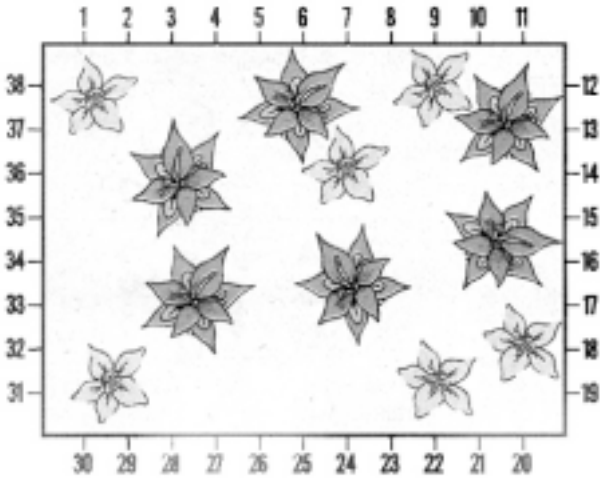

Madarak

A felsorolt szavakból olyan összetett szavakat kell alkotnod, melyek egyben madárnevek is.

ŐSZ	ÖLYV
CITROM	GALAMB
EGERÉSZ	PINTY
MEGGY	CINEGE
SZÉN	APÓ
VAD	SÁRMÁNY
ÖKÖR	VÁGÓ
FENYŐ	SZEM

Beküldési határidő: 2013. január 25.

Csengettyűk

Tündérujjak

E csengők látványosak, ha ezüst- vagy aranypapírból készülnek (a behajtásnak fehér a hátoldala).

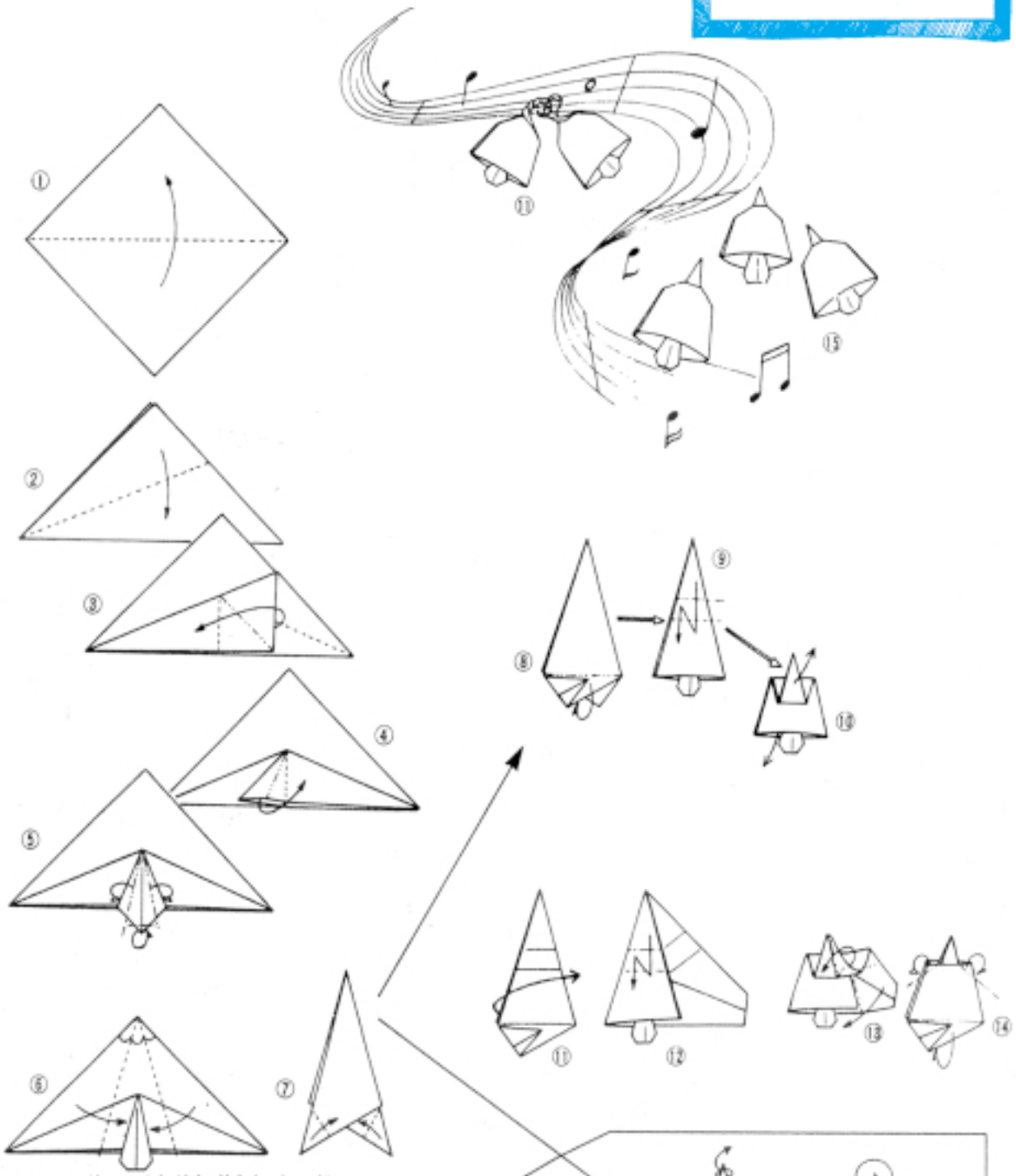

8. Normál papírból kell készíteni!
9. Csavarni!
10. Kinyitni a belső részét!
11. Ideiglenesen visszahajtani a tetejét és az alját az eredeti pozícióba.
14. Fél-szélességig behajtani és visszahajtani az előző helyzetbe.

Csorba Győző

Hó-hívogató

De jó volna, ha volna,
ha hó hullna halomba!
Ha már úgysincs levél se,
betakarna a tél mindent fehérbe.

Kétkarácsony utolján
Ünnepnapok kihunytán
fakó végén az évnek
de jól esne kevés derű a szívnek.

Hét álló nap havazna?
Ha tenné is, mi haszna?
A hó alól csak újra
az a csúf sár feketéllve kibújna.

Kevés derű mi lenne?
Szépségtapasz a sebre:
alatta, mint előtte,
ami sajgott, úgysem engesztelődne!

Azért mégis, ha így is,
ha ez csöppet segít is,
de jó volna, ha volna,
ha a friss hó falut, várost bevonna!

Osváth Erzsébet

Télapó elaludt

Ilyen csodát már ki látott?
Télen nyíló hóvirágot?
Hát ez bizony megesett.
Igy történt a nagy eset:
Az öreg Tél elaludt,
nyitva hagyta a kaput.
Napsugárnak több se kellett,
belopódzott, sütni kezdett.
El is olvadt mind a hó.
Futott, futott Télapó.
Futott, futott sebbel-lobbal,
Nagy haraggal, veres orral,
Elmállott a suba rajta,
csizmája is cserbenhagyta,
kucsma sincs már a fején.
Ágrólszakadt lett szegény…

Fecske Csaba

Karácsony éjjel

Karácsony éjjel
Ha csillag elalszik
Halkan puha hópihe száll,
Gyémánt zúzmara izzik
Csönd sűrűjében
Csengők szava ott muzsikál.

Friss liliomhó
A fenyves ezüstjén…
Már szarvasagancson a Hold
Völgy mélyében ezüst fény
Bársonyon omló
Csengők szava arra bolyong.

Kányádi Sándor

Fülig kucsma

Fülig kucsma, gyapjúkendő,
Ideért az új esztendő.
A csizmáján csengő patkó,
A subáján araszos hó.
Hű de jó, az a jó,
Hogyha térdig ér a hó!
De azért, hogy meg ne fagyjon,
Ki teheti, ajtót nyisson!
Engedje be, bebebe, ide a jó
melegbe!
Hű de jó, az a jó,
hogyha térdig ér a hó!

Bódai Soós Judit

Január

Amikor a Tél megrázza a szakállát, hullani kezd a hó a Földön. Január, a Tél középső fia, kisgyermek korában nagyon irigyelte ezért édesapját. Szerette volna, ha neki is van valami hasonló tudománya, de ahhoz persze még mindenképpen kicsi volt, hogy szakállt növesszen. Mivel azonban ez a dolog annyira érdekelte, hogy emiatt rengeteget nyaggatta szüleit, apja megengedte, hogy segítsen megrajzolni a hópelyhek mintáját.

A kis Január az elején nagyon örült ennek a feladatnak, és rendkívül ügyesnek bizonyult; szebbnél szebb mintákat formázott a hópelyhekből. Sokan megcsodálták munkáit, és gyakran dicsérgették ügyességét.

Hamarosan viszont, úgy érezte, a sok dicséret ellenére is, hogy neki ez nem elég. Arra vágyott, hogy hatalmas virágokat rajzolhasson, óriási képeket komponálhasson. Fantáziája határtalan volt; lendületes, nagy íveket, ezernyi mintát, alakot képzelt maga elé, de hiába, mert ceruzájával csak apró csillagocskákat lehetett formázni, amikből csak kis hópelyheket tudott összerakosgatni. Így nem csoda, hogy egy idő után már cseppet sem élvezte a munkát, ráunt, mert szabadságra vágyott.

Volt Januárnak egy unokatestvére és egyben legkedvesebb játszópajtása: Március. Ő volt a Tavasz legidősebb fia. Neki panaszkodott egyszer munkája unalmasságáról a kisfiú, amikor is Márciusnak hirtelen eszébe jutott valami. Kotorászott egy darabig a zsebeiben, végül előhúzott egy ceruzát, pontosabban egy fél ceruzát, és odaadta Januárnak.

– Mit kezdjek én ezzel? – kérdezte csodálkozva a fiú. – Van nekem éppen elég ceruzám.

– Tudom – válaszolta Március mosolyogva –, de ez varázsceruza. Édesanyámé volt, de eltörött, és kidobta a szemétbe. Én pedig kimentettem onnan, és most neked adom, mert lehet, hogy hasznát veheted.

– Azt mondod, hogy varázsceruza? – kérdezte Január csillogó szemekkel.

– Igen, édesanyám ezzel szokott szivárványt rajzolni az égre. Talán te is rajzolhatnál szivárványt vele, vagy bármi mást, hisz olyan ügyesen rajzolsz.

Január megköszönte és zsebre vágta a varázsceruzát, és csak este vette elő újra, amikor barátja már hazament. Egyedül szerette volna kipróbálni, mert félt a kudarctól, és szégyellte volna magát, ha valami rosszul sikerül.

Kezébe fogta a kis ceruzacsonkot, és megpróbált vele szivárványt rajzolni az égre, amint azt nagynénje teszi, de hiába próbálkozott, nem járt sikerrel. Már éppen el akarta hajítani a haszontalannak tűnő eszközt, amikor észrevette, hogy a Földön, a házak befagyott ablaküvegein megjelent a szivárvány íve, pontosan úgy, ahogyan ő rajzolta.

Megörült a felfedezésnek, de nem volt benne biztos, hogy ez csakugyan az ő keze munkája, ezért gyorsan rajzolt egy kis virágocskát, és csodák csodájára, ez a kis virág is rögtön megjelent a házak ablakain.

„Nagyszerű – gondolta –, most végre szabadon rajzolhatok, amit csak akarok!” És valóban így lett. Egész éjszaka dolgozott, és reggelre, mire felébredtek a Földön az emberek, szebbnél szebb jégvirágok borították be ablaküvegeiket.

Ettől a naptól kezdve, a jégvirágok rajzolása lett Január kedvenc időtöltése, és mindenki, aki látta, nagyon meg volt elégedve munkáival.

Amikor a Tavasz meghallotta, hogy mi történt, megajándékozta unokaöccsét egy egész készlet varázsceruzával, hogy Január az ő ablakaira is tudjon mindig jégvirágot rajzolni.

Találós kérdések

Barlang mélye az én hazám,
Itt élem világom,
Télen alszom, nyáron meg a kerek erdőt járom.
Azt se bánnám, ha az erdő
Csupa mézzé válna,
Bár nem tudom, hogy akkor
majd hol terem a málna!

(medve)

Fehér pokróc egész földön,
nem is szövik, az égből jön.

(hó)

Ismerünk egy magas fát,
Rajta épp tizenkét ág,
Négy fészek mindegyiken,
Hét tojás a fészekben.

(év, hónapok, heteik és napok)

Hóesésben

Sok különféle hópehely hull a hóemberre. Vannak azonban egyformák is, megtalálod őket?

Várkonyi Endre

Régen várt vendég

(mese)

Volt egyszer egy pajkos kis napsugár. Hiába csitította édesapja, az öreg Nap, nem akart fent maradni a felhők közt, mindig arra vágyott, hogy lent szaladgáljon a földön. Fehér takaró borított mindent, falvak, városok, mezők hó alatt szunnyadoztak, amikor a kis Napsugárka megint csak odaállt az édesapja elé:

– Engedj le engem a földre, hadd vigyek meleget mindenkinek!

– Nincs még itt annak az ideje – csóválta a fejét az öreg Nap. – Egymagad úgysem tudod legyőzni a mi nagy régi ellenségeinket: Hó, Jég és Hideg uralkodik most odalent.

– No, majd én megbirkózom velük egyedül is! – húzta ki magát a Napsugárka, és meg sem várva apja válaszát, egy szempillantás alatt lesiklott a földre.

Odalent mindenfelé nagy fehérség fogadta, Napsugárka kiszemelt hát egyetlen sötét pontot és odasettenkedett.

– Mmm – mordult el a sötét folt, merthogy éppen egy téli álmát alvó mackót ébresztgetett Napsugárka, – Eredj innen, hagyjál még aludni!

Azzal a másik oldalára fordult, Napsugárka meg ijedten visszaröppent a felhők fölé. El is panaszolta mindjárt apjának, hogyan járt.

– Ugye, mondtam, hogy nincs még itt az ideje. Várjál türelmesen!

Csakhogy Napsugárka nem szeretett várni. Éppen csak egyet szundított, és máris a föld felé tekintgetett. Most már nemcsak egy nagy fekete foltot látott, hanem sok apró fekete pont látszott a hóban. Nem is kérdezett semmit, hanem egy óvatlan pillanatban megint útnak indult. A fekete pontok pedig Napsugárka láttán egyszerűen szárnyra kaptak, körbe-körbe röpködtek, úgy kiáltoztak Napsugárka felé:

– Kár, kár még jönnöd! Olyan szép a fehér hó, jól illik a fekete bundánkhoz! Kár, kár, hagyd még nekünk meg a telet!

Biztosan kitaláltátok: egy csapat varjú közé szállt le másodjára Napsugárka. A csúnya madarak láttán meg is szeppent, odébb is állt. Hanem most már nem repült fel egészen az apjáig, szégyellte előtte a sok kudarcot. Egy kis felhő lett a pártfogója, annak a szélébe bújt, aranyos is lett tőle mindjárt a felhőcske szegélye! Onnan nézte Napsugárka, hogy bizony a földön még mindig fúj a szél, és hordja a havat! Látta, úgy van minden, ahogy édesapja megmondta: Hó, Jég, és Hideg uralkodik mindenütt.

Vitte, vitte a felhő Napsugárkát és közben egyre jobban összebarátkoztak. Napsugárka is elmondta a bánatát, hogy kétszer is felsült a Téllel! A felhő már sokfelé járt, idősebb is, tapasztaltabb is volt, gondolkodott kicsit, majd így szólt:

– Tudod mit? Próbáld meg még egyszer! Ne búsulj, én majd segítek neked!

Mentek, mentek, Napsugárka már azt hitte, sose lesz vége ennek az útnak, amikor megszólalt a felhő:

– Most szállj le oda, ahol a fehér háztető alatt kis feketeségek röpködnek, de gyors legyél, mint a villám!

Napsugárka harmadszor is lesiklott a földre. Előbb megijedt egy kicsit, azt hitte, megint a varjakkal találkozik, de aztán látta, hogy villás farkú kismadarak röpködnek körülötte nagy örömmel!

– Csivit, csivit, itt a tavasz! Csivit, csivit, melegítsél, Napsugárka!

Ő pedig nem akarta elhinni a fecskék szavát! Tényleg nem utasítják el?

– Ti mondjátok csak ezt egyedül. Csak akkor maradok itt, ha mástól is hallom! – mondta a fecskéknek.

– Kelep, kelep, kellesz, kellesz! – kiabálta a hosszú lábú gólya is, miközben kereste a tavalyi fészkét.

Napsugárka mosolyától egyszeriben megszépült minden: a mezők, az erdők, virágok bólogattak mindenütt. A Hó, a Jég, és a Hideg már olyan messze járt, hogy látni se lehetett őket. Ekkor Napsugárka megpillantotta az öreg Napot, azt hitte, apja haragszik rá, de az csak melegen mosolygott, és azt mondta:

– Most már szabadon futkározhatsz a földön, mert eljött az ideje. Ha nem hiszed, nézd meg magad!

S valóban: kimászott barlangjából a mackó, és vidáman hempergőzni kezdett a fűben. Már ő is nagyon örült a tél múlásának!

Napsugárka pedig boldogan futkározott mindenfelé, hogy felébressze a természetet.